

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2012

Viera Lehká

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

PREVENCE KRIMINALITY DĚTÍ NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH V REGIONU MLADÁ BOLESLAV

Autor práce: Viera Lehká

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: kombinovaná

Vedoucí bakalářské práce: doc. Dr. Mgr. Lubomír Pána, Ph.D

Katedra : Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2012

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci uvádím v ní veškeré prameny, které jsem použila.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. V platném znění.

.....

Děkuji doc. Dr. Mgr. Lubomíru Pánovi, Ph.D za odborné vedení mé absolventské práce, za jeho podněty a rady, které mi jako vedoucí mé bakalářské práce poskytoval při jejím zpracování.

Děkuji rovněž své rodině za morální podporu a pomoc projevovanou po dobu mého studia.

Abstrakt

LEHKÁ, V. *Prevence kriminality dětí na základních školách v regionu Mladá Boleslav: bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2012. 71 s. Vedoucí bakalářské práce : doc. Dr. Mgr. Lubomír Pána, Ph.D.

Klíčová slova: děti, mládež, minimální preventivní program, prevence kriminality, základní škola,

Tématem bakalářské práce je prevence kriminality dětí na základních školách v regionu Mladá Boleslav. Práce uvádí pojmy, příčiny a charakteristiku trestné činnosti dětí a mládeže. Dále objasňuje objekty, strukturu, úrovně a cíl prevence kriminality. Zabývá se vlivem rodiny a školy na kriminalitu dětí. Poukazuje na činnost jednotlivých aktérů prevence a systém prevence na základních školách. Popisuje také páchaní trestných činů mládeží. Porovnává trestnou činnost nezletilých a mladistvých v České republice a v regionu Mladá Boleslav. Uvádí získané informace s touto problematikou na místní úrovni v Mladé Boleslavi. Zaměřuje se na nedostatky při využívání preventivních aktivit. V závěru uvádí, jak tyto nedostatky odstranit, a tak co nejvíce využít všechny možnosti prevence.

Abstract

LEHKÁ, V. *Prevention of crime in elementary school children in the region of Mlada Boleslav : Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2012. 71 p. Supervisor : doc. Dr. Mgr. Lubomír Pána, Ph.D.

Keywords: children, youth, minimal preventive program, crime prevention, primary school,

The main theme of this work is crime prevention of children's criminality at primary school in the region of Mladá Boleslav. The bachelors work presents the term, causes and characteristics of the criminal activities of children and youth. Also elucidates the objects, structure, level and purpose of crime prevention. It also describe the influence of family and school to the children's criminality. Work adverts to the activities of individual players of prevention and prevention system in primary schools. It also describes the offending of youth. Compares crime minors and adolescents in the Czech Republic and Mladá Boleslav region. Quotes the information with all of this themes at the local level in Mladá Boleslav. It focuses on shortcomings in the use of preventive activities. In the end of bachelor works describes how these deficiencies eliminate , and use the most of all the possibilities of prevention

Obsah

ÚVOD	7
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	9
2 DEFINICE HLAVNÍCH POJMŮ	11
3 KRIMINALITA A JEJÍ PŘÍČINY	14
3.1 Rodina jako možný kriminogénní faktor	15
3.2 Škola jako možný kriminogénní faktor	19
4 PREVENCE KRIMINALITY	22
4.1 Systém preventivní práce v České republice	26
4.2 Aktéři prevence	26
4.2.1 Policie ČR	28
4.2.2 Vězeňská služba ČR.....	30
4.2.3 Sociální služby	31
4.2.4 Média.....	33
4.3 Prevence kriminality na základních školách	34
5 TRESTNÁ ČINNOST DĚTÍ A MLÁDEŽE	39
5.1 Porovnání trestné činnosti dětí a mládeže v ČR a v okrese Mladá Boleslav.....	41
6 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	49
6.1 Dotazníkové šetření.....	49
6.2 Řízené rozhovory	56
ZÁVĚR	61
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	63
SEZNAM TABULEK.....	67
PŘÍLOHY	68

ÚVOD

Kriminalita se určitým způsobem dotýká všech lidí. Každý z nás se dostal do kontaktu se zločinem, a násilím, buď osobně nebo určitě zná někoho ve svém okolí, kdo se stal obětí trestného činu. Pro někoho znamená takováto zkušenost pouze menší nepříjemnost, ale mnoho lidí trpí vážnými a dlouhodobými následky, fyzickou, psychickou, citovou nebo materiální újmou.

V současné době se stále častěji setkáváme v novinách, televizi, rozhlase či na internetu se zprávami například :

Za zavřenými dveřmi začal v úterý ráno u ostravského krajského soudu probíhat proces s ženou a jejím mladistvým synem, kteří letos na jaře zaútočili pomocí zápalné láhve na dům svých romských sousedů v osadě Bedřiška na periferii Ostravy....

Z vraždy bezdomovce byli obviněni tři mladíci ve věku od 16 do 18 let. Šestačtyřicetiletý muž byl napaden nožem nedaleko areálu koupaliště v Jihlavě. Napadený na následky bodného poranění v oblasti hrudníku a břicha druhý den zemřel...

Někoho takové zprávy vyděsí, jiného rozčílí, další si řekne, že se ho to netýká. Je alarmující, že trestné činnosti se dopouští nejen dospělý jedinci, ale také děti a mládež. Věk těchto pachatelů se stále snižuje. Proti tomuto sociálně-patologickému jevu je nutné co nejúčinněji bojovat. Jedním ze způsobu je prevence kriminality.

Děti by si měly užívat bezstarostné dětství a mládí, hrát si. Naproti tomu jsou denně vystavovány negativním vlivům ze strany nefungujících rodin, šikanujících spolužáků i dospělých lidí, konzumním hodnotám společnosti, nechápavým a nervózním učitelům. To vše utváří hodnoty mladého jedince, který se formuje a vybírá si svou životní cestu, a může ho vést ke kriminálně závadovému chování. Dobré rodinné vazby, vliv a zájem rodiče, a také školy jsou důležitými činiteli prevence kriminality. Především systém včasné intervence a spolupráce všech aktérů, je základem dobré prevence.

Pracuji u Policie ČR už 13 let, kdy se zabývám především trestnou činností páchanou na mládeži a také mládeží. Vidím jakého delikventního jednání se děti dopouští a setkávám s různými aktéry prevence. Provádím na základních školách

přednášky spojené s názornými akcemi z práce policie, kdy téma prevence kriminality dětí považuji za velice důležité. Z tohoto důvodu jsem si vybrala téma Prevence kriminality dětí na základních školách v regionu Mladá Boleslav. Téma prevence kriminality dětí je velice aktuální a závažné téma.

V následujících kapitolách se budu zabývat příčinami a charakteristiku trestné činnosti dětí a mládeže. Dále především prevencí kriminality, a využíváním systému prevence kriminality v České republice. Poukáži na činnost aktérů prevence a systém prevence na základních školách. Zaměřím páchání trestných činů mládeží, kdy porovnáím trestnou činnost v České republice a v regionu Mladá Boleslav. Pomocí dotazníku adresovaného dětem a řízeným rozhovorem s řediteli a metodiky prevence zjistím stav prevence na základních školách na místní úrovni v Mladé Boleslavi. Na základě získaných informací s touto problematikou se zaměřím na nedostatky při využívání preventivních aktivit a možnosti jak tyto nedostatky odstranit, a tak co nejvíce využít všechny možnosti prevence.

1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Hlavním cílem bakalářské práce bude zjištění stavu prevence kriminality dětí na základních školách v regionu Mladá Boleslav. Přiblížit pojmy, příčiny a charakteristiku trestné činnosti dětí a mládeže. Dále především prevenci kriminality, a využívání systému prevence kriminality v České republice a na základních školách. Poukáží na činnost aktérů prevence a páchání trestných činů mládeží, kdy porovná trestnou činnost v České republice a v regionu Mladá Boleslav. Pomocí dotazníku adresovaného dětem a rozhovorem s řediteli a metodiky prevence zjistit stav prevence na základních školách na místní úrovni v Mladé Boleslavi. Na základě získaných informací s touto problematikou se práce zaměří na nedostatky při využívání preventivních aktivit a možnosti jak tyto nedostatky odstranit, a tak co nejvíce využít všechny možnosti prevence.

Metody, které budou v práci využity zahrnují analýzu a následnou syntézu dat získanou studiem literatury a internetových zdrojů. Metodou topografickou bude užitá technika analýzy statistických a časových dat, která umožní srovnání stavu kriminality a její vývoj. Technikou dotazníku a řízených rozhovorů zhodnotí stav prevence a provedenou analýzou a následnou syntézou zjištěných dat v regionu Mladá Boleslav navrhne možnosti jejího dalšího zlepšení.

V rámci výzkumného šetření bude využita metoda kvantitativní a to technikou polostandardizovaného rozhovoru a kvalitativní metoda technikou dotazníku.

První metodou, která bude v práci využita je dotazník, který zařazujeme do kvantitativního přístupu zkoumání reality. Dotazník je určen především pro hromadné získávání údajů od velkém počtu odpovídajících. Můžeme jím získávat velké množství informací. Výhodou dotazníku je tedy získání dat od většího počtu respondentů, je levnější, a nedochází k ovlivnění respondentů. Tato metoda má však také mnoho nevýhod a to nemožnost rozmyšlení si odpovědí, nižší návratnost, nejsou kontrolované podmínky, za kterých se dotazník respondent vyplňuje. Je potřeba upravit délku dotazníku tak, aby byl jednoduchý a srozumitelný. Příprava dotazníku je náročnější, než je tomu u rozhovoru, protože je potřeba velmi pečlivě formulovat otázky. Ne všem musí být zrovna naše formulace otázky srozumitelná z tohoto důvodu jak uvádí Surynek „otázky nemusí být jednoduché, ale spíše jednoznačně výstižné.“ Velmi důležitým

údajem je také návratnost dotazníků, z tohoto důvodu je dobré respondenty k vyplnění dotazníku motivovat.¹

Další metodou, která bude užita v práci je rozhovor. Polostandardizovaný rozhovor, který bude v práci užit je metodou kvalitativního výzkumu. Miovský uvádí, že „Interview (rozhovor) patří mezi nejobtížnější a současně nejvýhodnější metody pro získávání kvalitativních dat“. Vymezuje tři základní typy strukturovaný, polostrukturovaný a nestrukturovaný rozhovor.² Nový, Surýnek a kolektiv rozdělují rozhovor na standardizovaný, nestandardizovaný a polostandardizovaný. Standardizovaný rozhovor je veden na základě pevně stanovených otázek, formou se blíží dotazníku a získává údaje o jevech hromadného charakteru. Nestandardizovaný rozhovor nemá přesně stanovené otázky, ani jejich pořadí. Dle aktuální potřeby rozebírá některé otázky více do hloubky. Polostandardizovaný rozhovor využívá výhody obou typů. Obvykle specifikuje okruhy otázek, na které se budeme účastníků ptát. Součástí tohoto typu rozhovoru jsou také doplňkové nebo doplňovací otázky. Kvalita rozhovoru je závislá na kvalitě tazatele.³

¹ SURYNEK, A., KOMÁRKOVÁ, R., KAŠPAROVÁ, E. *Základy sociologického výzkumu* Praha : Management Press, 2001. s. 115-118.

² MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2006, s. 155-171.

³ NOVÝ, I., SURYNEK, A. a kolektiv. *Sociologie pro ekonomy a manažery*. 2. vyd. Praha : Grada Publishing, 2006. s. 269.

2 DEFINICE HLAVNÍCH POJMŮ

Pro analýzu jakéhokoli problému je vždy nutné stanovit si a vymežit základní pojmy, se kterými se budeme dále setkávat. To platí i pro analýzu problematiky prevence kriminality mládeže na základních školách, kterou se bude práce zabývat.

Kriminalita

Z právního hlediska je kriminalita souhrn trestných činů spáchaných na určitém území za určité období, kdy tento pojem je vymezen trestním právem. Kriminalitu zařazujeme mezi sociálně - patologické jevy. Kriminalitu dělíme na zjevnou – statisticky registrovanou, která vyšla najevo, skrytou (latentní) - statisticky neregistrovanou a skutečnou - zahrnuje jak zjevnou tak skrytou kriminalitu.⁴ Vymezení termínu kriminalita zjevná je následující – jedná se o kriminalitu, jež byla registrována a je vykazována ve statistických údajích, oproti tomu latentní kriminalitou rozumíme kriminalitu, jež nebyla zjištěna orgány činnými v trestním řízení, tedy nikdy neohlášenou.⁵ Josef Kuchta, Helena Válková a kolektiv uvádějí, že *"v zásadě platí, že u všech druhů kriminality je latentní kriminalita větší než kriminalita registrovaná"*⁶, přičemž míra latentní kriminality se liší podle jednotlivých druhů kriminality. Dále také uvádějí, že *„vyšší míra latence se předpokládá zejména u trestných činů souvisejících s domácím násilím, u drogové kriminality, u sexuálně motivovaných trestných činů mezi rodinnými příslušníky“*.⁷ Kriminalita zjevná či registrovaná a latentní, neboli skrytá, tvoří jeden celek a to kriminalitu skutečnou, celkovou.

Dítě

Dle § 126 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, se *„dítětem rozumí osoba mladší 18 – let, pokud trestní zákon nestanoví jinak“*.⁸ V této souvislosti je důležité uvést i ustanovení § 110 téhož zákona, podle kterého se trestním zákonem rozumí tento zákon (trestní zákoník – zákon č. 40/2009 Sb.) a podle povahy

⁴ SVATOŠ, R. *Kriminologie ve světle nového trestního zákoníku*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2010, s. 15.

⁵ KUČHTA J., VÁLKOVÁ H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1.vyd. Praha : C.H.Beck. 2005 s. 123.

⁶ KUČHTA J., VÁLKOVÁ H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1.vyd. Praha : C.H.Beck. 2005 s. 127.

⁷ KUČHTA J., VÁLKOVÁ H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1.vyd. Praha : C.H.Beck. 2005 s. 127.

⁸ Česko. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v úplném znění, Ostrava - Hrabůvka : Sagit a. s., 2009. § 126

věci i zákon o soudnictví ve věcech mládeže⁹. V souladu s § 126 a § 110 zákona č. 40/2009 Sb. je, pro účely stanovení dolní hranice trestní odpovědnosti¹⁰, obsah pojmu dítě je upřesněn v § 2 odst. 1 písm. b, zákona č. 218/2003 Sb., který říká, že „*není-li zákonem stanoveno jinak, pak se rozumí dítětem mladším patnácti let ten, kdo v době spáchání činu jinak trestného nedovršíl patnáctý rok věku*“.¹¹

Mladistvý

Pojem mladistvý je trestněprávním pojmem, který označuje počátek trestní odpovědnosti fyzické osoby za spáchaný trestný čin (či přestupek) i zvláštnosti trestní odpovědnosti a trestního řízení proti mladistvým. Trestní odpovědnost mladistvého začíná spácháním trestného činu v den, který následuje po dni dovršení patnácti let a končí v den dovršení osmnáctého roku života. Spáchá-li osoba čin jinak trestný v den svých patnáctých narozenin, není trestně odpovědná. Naproti tomu spáchá-li trestný čin v den svých osmnáctých narozenin, je stále trestně zodpovědná. Pojem osoba mladistvá. nalezneme v zákoně č. 218/2003 Sb., a to v § 2 odst. 1 písm. c, který zní: „*mladistvým se rozumí ten, kdo v době spáchání provinění dovršíl patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku*“¹²

Nezletilý

Pojmem nezletilý označujeme fyzickou osobu, která nedovršila 18. let věku nebo nenabyla zletilosti manželstvím a to období od narození do nabytí zletilosti. Z občanskoprávního hlediska je s nezletilostí spojena způsobilost fyzické osoby mít práva a povinnosti. Nezletilí však mají způsobilost jen k takovým právním úkonům, které jsou povahou přiměřené jejich rozumové vyspělosti a odpovídají jejich věku. Tato způsobilost zaniká smrtí, nebo prohlášením fyzické osoby soudem za mrtvou. Trestní právo tento pojem neuznává, i když v trestněprávní praxi je často využíván pro označení osob ve věku do 15 let.¹³

⁹ Česko. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v úplném znění, Ostrava - Hrabůvka : Sagit a. s., 2009. § 110

¹⁰ Česko. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v úplném znění, Ostrava - Hrabůvka : Sagit a. s., 2009. § 126

¹¹ Česko. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže) § 2

¹² Česko. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže) § 2

¹³ CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. 2. upravené a rozšířené vydání. Praha: 1998 s.4-5.

Zletilý, zletilost

Jsou základní pojmy jak z hlediska občanskoprávního, tak z hlediska trestněprávního. Vyjadřuje způsobilost fyzické osoby vlastními právními úkony nabývat práva a brát na sebe povinnosti (tzv. způsobilost k právním úkonům). Zletilosti nabývá občan dovršením 18. let věku. Před dovršením tohoto věku se zletilosti rovněž nabývá také uzavřením manželství. Je přitom nerozhodné, jde-li o manželství uzavřené na základě povolení soudu (manželství platné), nebo bez povolení soudu (manželství neplatné). Nabytá zletilost před dovršením 18. let se neztrácí ani nezaniká dnem zániku manželství, ani prohlášením manželství za neplatné.¹⁴

Delikvence

Delikvenci charakterizuje Geist jako „*obecnou činnost porušující zákonné anebo jiné právní normy chování a způsobující společnosti nebo jednotlivci újmu.*“¹⁵ Koudelková hovoří o delikvenci jako o původně právnickém pojmu, který označuje antisociální chování, přičemž delikvencí se zpravidla rozumí „*mírnější porušení právních norem nebo morálních norem, zejména dětmi a mladistvými.*“ Matoušek a Kroftová charakterizují delikvenci jako všechny typy jednání, jenž porušují sociální normy chráněné právními předpisy včetně přestupků.¹⁶

Shrnutí

V této kapitole byl charakterizovány základní pojmy obsažené v této práci. Jednalo se o pojem kriminalita, dítě, mladiství, nezletilý, zletilý, a delikvence.

¹⁴ CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. 2. upravené a rozšířené vydání. Praha: 1998 s.4-5.

¹⁵ GEIST, B. *Sociologický slovník*. Praha : Viktoria Publishing, 1992 s.58

¹⁶ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence: situace, východiska, programy*. Praha: Portál, 1998. s. 316.

3 KRIMINALITA A JEJÍ PŘÍČINY

Kriminalitou rozumíme výskyt chování, které je trestné. Jsou to činy, které jsou sankcionovatelné podle trestního zákona dané společnosti. *Delikvence je chování, které v sobě zahrnuje kriminalitu a také činy, které nejsou trestně stíhatelné - přestupky a trestná činnost dětí a mladistvých do patnácti let.*¹⁷ Dispozice k neadekvátnímu chování, které při nevhodném výchovném působení může přerůst až do trestné činnosti, mohou pramenit z nejrůznějších poruch či poškození mozku, jako např. porodní komplikace, úrazy, apod., dále mohou mít příčinu v poruchách osobnosti a nemalý vliv na delikventní chování mají rovněž disproporce ve vývoji intelektu a emoční labilita. Další možná příčina delikventního chování mládeže je spatřována ve vnějších příčinách a to v rodině, škole, ve špatně tráveném volném čase, nevhodnou partou kamarádů.¹⁸

Příčinou dětské delikvence a možného páchání protiprávních činů jsou biologické vlivy a psychologické vlivy.

Biologické vlivy

Každý člověk se rodí s určitými dispozicemi, které zdědí po biologických předcích. Tyto sice lze utlumovat či rozvíjet, ale jsou podmíněné fyzickými hranicemi vymezenými možnostmi toho kterého jedince. V žádném případě nelze podceňovat ani dědičnost. *„Sama o sobě sice nezapříčiňuje delikventní chování, může ale v kombinaci s vlivy sociálními a osobnostními jednání umocnit. Genetická vloha může zvýšit nebo snížit možnost vlivu okolí na pozdější chování.“*¹⁹ Jak uvádí Vágnerová, genetické vlohy určují míru rizika vzniku psychické odchylky. Čím je závažnější porucha rozvoje určité funkce, která je geneticky podmíněná, tím je menší pravděpodobnost, že se uplatní vliv prostředí. Sady genu matky a otce vytvářejí jsou genetickým základem nového jedince, žádný gen se však neprojevuje zcela izolovaně, ale vždy v rámci celého

¹⁷ FISCHER, Slavomil; ŠKODA, Jiří. *Sociální patologie*. Praha : Grada Publishing, 2009. 224 s.

¹⁸ GAJDOŠOVÁ, E., HERÉNYIOVÁ, G. *Rozvíjení emoční inteligence žáků*. Praha : Portál, 2006. s.193.

¹⁹ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2.vyd. Praha : Portál, 2003. s.21.

genotypu, v rámci komplexity organismu jedince žijícího v určitém prostředí. Genetická výbava je základem pro rozvoj určitých vlastností jedince.²⁰

Psychologické determinanty

Biologické předpoklady jsou doplňovány také psychologickými. Člověk má své základní vnitřní nastavení, díky kterému reaguje na určité skutečné či domnělé podněty vnějšího světa spontánně, i když tato spontánní reakce často není reakcí optimální. Výchovné (a tím současně preventivní) působení spočívá v tom, že se spontánní reakce jedince socializuje, tj. upravuje se do sociálně přijatelných rozměrů, a to po stránce kvantitativní i kvalitativní. O delikventním chování jedinců tedy mohou rozhodovat faktory: a to úroveň obecných rozumových schopností (intelligence), poruchy osobnosti a vybrané vrozené znaky osobnosti jedince, o nichž se předpokládá, že se podílejí na kriminálním chování mládeže.²¹

3.1 Rodina jako možný kriminogenní faktor

„Rodinu lze chápat jako malou primární společenskou skupinu, založenou na svazku muže a ženy, na pokrevním vztahu rodičů a dětí či vztahu jej substituujícím, na společné domácnosti, jejichž členové plní společensky určené a uznané role vyplývající ze soužití, a na souhrnu funkcí, jež podmiňují existenci tohoto společenství a dávají mu vlastní význam vztahu k jedincům i celé společnosti.“²² Výchova v rodině má důležitou společenskou funkci. Především v rodině se začínají tvořit začátky poznání a chápání složitých vztahových otázek. A to jak v samotné rodině, tak i ve společnosti. Rodina je pramenem kde se utvářejí názory a morální vlastnosti každého jedince. „*Rodina je tradičně považována za hlavního činitele, který svým selháním dětem umožňuje kriminální chování.*“²³ Rizikovými faktory jsou především kvalita rodinných vazeb, kvalita komunikace, styl výchovy rodině. S tímto souvisí uplatňování disciplíny v rodině, četnost a kvalita dohledu rodičů a nepřítomnost rodičovské postavy v rodině.

²⁰ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. vyd. Praha : Portál, 2004

²¹ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, 2003. s. 25.

²² DUNOVSKÝ, J., a kol. *Sociální pediatrie*. Vybrané kapitoly. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 1999. s. 92

²³ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. s. 37

Nejdůležitějším činitelem, kterým ovlivňuje míru a kvalitu uspokojování potřeb dítěte je stabilita rodiny, osobnost rodičů, jejich vztah k dítěti, a jejich zájem o dítě. Nejvíce zla společnost vstřebává z nedostatečně funkční rodiny. Děti až do dospělosti poznávají svět a jeho zákonitosti často pouze způsobem pokus – omyl, bez zafixovaných právních norem.²⁴

Od počátku se dítě snaží napodobovat chování rodičů. Pokud jejich konání a postoje jsou nevhodné, může to velice negativně ovlivnit i chování dítěte. Také však nadbytek lásky, zahrnování nadbytkem bez vedení k plnění povinností vede dítě v budoucnu k tomu, že tento se snaží dosáhnout pohodlného života bez pracovního přičinění a i za cenu porušení zákona. Dítě si takto může osvojit celou řadu pozitivních i negativních vlastností a způsobů chování. Marie Vágnerová uvádí, že až 70 % lidí, s nimiž rodiče nezacházeli přiměřeným způsobem, mělo sklon chovat se v dospělosti podobně.²⁵ Pro děti jsou beze sporu rodiče vzorem.

- **Možné příčiny vzniku delikventního jednání dětí a mladistvých**

Jedním s případů vzniku delikventního jednání je, že dítěte je nechtěné co může vést k psychickému narušení dítěte díky stresu matky již v prenatálním věku. Takové dítě po porodu často vyrůstá v nestabilním prostředí, vznikají problémy mezi rodiči, které mohou končit rozchodem a dítě pak vyrůstá v neúplné rodině. Důležitým aspektem může být nízký věk rodičů při vstupu do manželství, který se často projevuje nepřipraveností rodičů na výchovné poslání, což vede k nedostatečnému vytvoření rodinné vazby.²⁶ Delikventní chování se často spojuje se ztrátou jednoho z rodičů. Jak uvádějí Oldřich Matoušek a Andrea Kroftová, v rodině delikventně se chovajících mladých lidí chybí nejčastěji otec. Chlapec pak postrádá mužský vzor, s nimž by se mohl identifikovat, děvče postrádá model mužského chování, děti obojího pohlaví postrádají druhý zdroj opory a druhou autoritu.²⁷

V rámci výchovného zanedbání je častým jevem nedocenění rodičovských povinností, a to z důvodu velkého pracovního vytížení rodičů, kteří nemají na dítě čas a nedostatek lásky nahrazují hmotnými dary. V tomto případě dítě trpí nedostatkem

²⁴ NOVOTNÝ, P. *Epidemie delikvence*. Liberec: Dialog, 2006. 64 s.

²⁵ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. vyd. Praha: Portál, 2004. s. 592

²⁶ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie. 2. přeprac. vyd.* Praha: ASPI, Publishing, s.r.o., 2004 s. 392 – 395.

²⁷ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha: Portál, 2003. s. 47

lásky a je hodně závislé na vlastnictví hmotných statků. Problémem v nefunkčních rodinách je alkoholismus, prostituce, atd. Děti vyrůstají v rodině, kde jim nejsou poskytovány ani nejzákladnější životní potřeby (dostatek jídla, oblečení). Dalším problémem je vliv špatných vzorů, protože v takových rodinách se mohou vyskytnou kriminálníci, osoby bez kladného postoje k práci, nebo s příživnickým životním s tylem.

Důležitou roli má také příchod nového partnera do rodiny, který může mít velký vliv na dítě a to z důvodu špatného postoje jak ze strany nového vychovatele, který nechce, nebo není schopen navázat vhodné vazby s dítětem, tak i ze strany vlastního rodiče, který může dítě opomíjet a přehlížet.²⁸ „V rodině s nevlastním rodičem se vyskytují chyby ve výchově častěji než běžné rodině. Žák pod tlakem rodinné situace nejednou tihne k dennímu snění, svou agresi vůči nevlastnímu rodiči přenáší i na učitele a spolužáky.“²⁹

Na výchovu dítěte může negativně působit i pokud bydlí v domácnosti velký počet lidí, kdy to může být zdrojem častých konfliktů mezi členy takto žijících rodin. Riziko páchaní majetkové trestné činnosti stoupá z důvodu špatné ekonomické úrovně, s příjmem pod hranicí životního minima. Opakem rodiny se špatnou ekonomickou úrovní jsou rodiny s ekonomickým nadbytkem. Děti z těchto rodin mají všeho nadbytek a z toho pramení pocit nudy, který může vyústit v trestnou činnost nebo v jiné sociálně-patologické jevy. Matoušek s Kroftovou shrnuli tyto nové poznatky takto: „Děti, které byly adoptovány chudými rodiči s nízkým společenským postavením, měly o 40% větší pravděpodobnost, že se budou chovat kriminálně, než děti adoptované rodinami z druhého konce společenského žebříčku. Lepší sociální podmínky během dětství tedy bez ohledu na dědičnost snižují kriminalitu adoptovaných dětí“³⁰.

Rodiče mladých delikventů mají v některých případech pouze základní vzdělání, nebo navštěvovali i speciální školu. V takových rodinách se neklade žádný význam na vzdělání, rodiče jsou díky nedostatečnému vzdělání často nezaměstnaní nebo práci ani nehledají. Tento životní styl velmi ovlivňuje hodnoty mladých pachatelů.³¹

²⁸ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie. 2. přeprac. vyd.* Praha: ASPI, Publishing, s.r.o., 2004 s. 392 - 395

²⁹ GAJDOŠOVÁ, E., HERÉNYIOVÁ, G. *Rozvíjení emoční inteligence žáků*. Praha: Portál, 2006. s.200

³⁰ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence. 2. vyd.* Praha: Portál, 2003 s. 14

³¹ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie. 2. přeprac. vyd.* Praha: ASPI, Publishing, s.r.o., 2004 s. 392 - 395.

- **Rodinné vazby**

Základním činitelem vývoje osobnosti je kvalitní rodinná vazba mezi dítětem a rodiči, následně i mezi dítětem a ostatními členy rodiny. Již od prvopočátků vývoje dítěte je nutné uspokojovat potřebu jeho bezpečí. Pokud tato důvěra dítěte k rodičům není vytvořena, svou neuspokojenou potřebu pak zdůrazňuje vyššími emočními projevy nebo jejich potlačováním. Mladiství, kteří se dopouští delikventního jednání, mají chladné rodinné prostředí, kdy rodiče o ně jeví pouze minimální zájem. Neberou zřetel na potřeby dětí.

Speciální skupinou jsou děti, které rodinné prostředí nepoznaly vůbec. Byly vychovávány v „kolektivních institučních zařízeních“ a většinou prošly více náhradními (dětskými) domovy. U těchto dětí je schopnost navazovat vztahy snížena. Často bývá jejich delikventní chování projevem naivity.

- **Vliv důslednosti ve výchově (disciplína)**

Je důležité, aby rodiče ve své výchově byli důslední a užívali přiměřenou disciplínu. Za stejný přestupek musí užívat trest stejné intenzity. Pokud je výchova příliš tvrdá až agresivní, dítě si může takové chování přisvojit. Agresivita mu může připadat jako dovolený a běžný způsob chování. Taky volba tělesných trestů není ve výchově příliš účinná, protože dítě, aby se tělesnému trestu vyhnulo, předstírá a manipuluje s rodiči. Tímto se posilují takové způsoby chování, kterým má právě výchova bránit. Pokud jde o tvrdou disciplínu, takto trestané dítě se učí agresivitě jako dovolenému způsobu chování. Drastické tělesné tresty jsou navíc vždy málo účinné, dítě se rodiči vnitřně vzdaluje, předstírá, lže, manipuluje, aby se tvrdému trestu vyhnulo.

32

- **Zájem rodiče o dítě**

Zájem rodiče o dítě je již samotným preventivním opatřením. Především informovanost a vědomí rodičů o tom, co dítě dělá ve svém volném čase, jaké má kamarády, kam chodí, když není ani ve škole ani doma, jak na daném místě tento čas využívá. Čím méně se rodič o volný čas svého dítěte zajímá, tím je větší riziko, že se

³² MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. s.44.

dítě dopustí nějakého trestného činu. Je velmi dobré, když děti navštěvují různé kroužky nebo zájmové skupiny. Pokud se dítě toulá po ulicích, může se stát členem party, která může mít negativní vliv na jeho chování.

Závěrem je možné shrnout, že vliv rodiny na budoucí jednání dítěte je zcela nezpochybnitelný. Dle mého názoru, je patologické rodinné prostředí nejsilnějším kriminogenním činitelem vůbec. Z vlastních zkušeností, i rozhovory s dalšími rodiči, jsem zjistila, že znalosti o tom, jaké mohou být příčiny vzniku delikventního jednání jsou velice nízké. Rodiče si často neuvědomují, že právě podmínky v rodině a jejich způsob výchovy může zapříčinit kriminálně-závadové jednání jejich dítěte. I z tohoto důvodu je potřeba rodiče dostatečně informovat. S výchovou ke správnému rodičovství by se mělo začít včas, před založením rodiny. Zde má své důležité místo škola. Není, a nikomu nemůže být lhostejné, vychovává-li rodina dítě s pokrokovými názory na život ve společnosti, nebo morálně i charakterově nestálého jedince s deformovanými názory na život v naší společnosti a svým způsobem tedy člověka, u kterého se tak mohou vytvořit předpoklady vedoucí k nerespektování a v krajním případě porušování zákonů.

3.2 Škola jako možný kriminogenní faktor

Vstupem do školy ztrácí rodina své výlučné postavení ve výchově svého dítěte, které je nyní ovlivňováno další institucí. Za prioritní je považována osoba učitele. Učitel má rozhodně velký podíl na tom, jak si dítě ve škole zvykne a je na jeho schopnostech mu tuto životní změnu co nejvíce usnadnit a zpříjemnit. Zejména v prvních třídách základní školy je osoba učitele pro dítě klíčová. Každý z nás si pamatuje na učitelku z první třídy, ovšem ne každý z nás má na ni příjemné vzpomínky. To, jak učitel pomůže dítěti zvyknout si ve škole a nalézt mu ve škole zalíbení, má vliv na celý průběh školního života.³³ Vztah žáka k učiteli prochází určitým vývojem a může mít různé podoby. Pokud se učitel chová autoritativně, či dokonce agresivně, je sice žáky akceptován, jeho úkoly jsou plněny, ovšem na úkor pozitivní emoční stránky. Naproti tomu učitel, který je slabý a bezradný vyvolává často u žáků agresivitu. Mladí začínající učitelé se snaží přistupovat k žákům přátelsky, což může vyvolat problém, protože tento projev mohou žáci považovat za slabost a začnou se

³³ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. Praha: ASPI Publishing, s.r.o., 2004. str. 23-24.

proto chovat vůči učiteli agresivně. Učitel po té může volit obrannou reakci v podobě psychického násilí (např. ponižování či diskriminace žáka)³⁴.

Děti můžeme rozdělit na 2 skupiny. Do první skupiny patří děti, které mají sklony k delikventnímu chování z rodinného prostředí a již z rodiny si přináší předpoklady špatné spolupráce se školou. U těchto dětí se učitelé mohou pokusit toto chování změnit, ale často se jim to nepodaří. Děti mají problémy s chováním, proto přechází často na speciální školy. Učitelé by měli volit individuální a trpělivý přístup. Je zde nezdárka problém i s rodiči. Odmítají nejen řešit problém spoluprací se školou, ale i s ostatními institucemi, kteří se při nápravě podílí. Do druhé skupiny patří děti z bezproblémových rodin, takže se delikventní jednání nepředpokládá, ale jejich vrstevníci ve škole mohou toto chování vyvolat. Tyto děti mohou být ovlivňovány spolužáky, kteří je navádí k delikventnímu chování, a to může vyústit k šikaně, záškoláctví a následně i k páčání trestné činnosti. Dále na tyto děti může mít vliv i špatný učitel.

Přehlížení zcela zjevných přestupků, nejasná pravidla týkající se žádoucího chování dítěte, nekompromisní uplatňování disciplíny, deptání a degradace při trestání žáků, nemožnost odčinit přestupek, neobjektivní rozhodování učitele a ředitele, i ovlivňování rodičů – toto všechno může změnit představu dětí o tom, že jejich chování má za každých okolností jasné hranice a že udržování těchto hranic se řídí pravidly fair play.³⁵

Jak slábne vliv rodinného prostředí a zvyšuje se socializační působení médií a vrstevnických skupin, začíná být škola viděna jako jediné možné prostředí optimální působení na dítě, které je v souladu se zájmy společnosti. Míra učitelova působení na žáka může přesahovat výši rodičovského zájmu jen výjimečně a dítěti to nemusí být prospěšným, i když jeho rodina selhává. „*Od socializačního působení školy se dnes očekává víc, než je reálné.*“³⁶

Škola je sociální prostředí, ve kterém dítě tráví poměrně dost času, a ve kterém se může setkat s různými lidmi a přejímat jejich chování. Funkce a především vliv školy se postupem času mění (především výchovná funkce školy v posledních letech zůstává na okraji). Vedle rodiny je přesto významným činitelem

³⁴ MÜHLPACHR, P. *Sociální patologie*. Brno: Masarykova univerzita, 2002. s. 79.

³⁵ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. s. 44.

³⁶ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. s. 65.

v procesu socializace jedince a proto má velice důležitou roli vzájemný vztah a spolupráce školy a rodiny. Je nutné, aby škola pouze neznámkovala vědomosti žáků, ale zajímala se také o rodinu, kontaktovala rodiče a informovala je nejen o studijních výsledcích, ale věnovala pozornost i negativnímu chování žáků, předcházela patologickým jevům. Spolupracovala s policií, sociálním oddělením, občanskými sdruženími a tak byla nápomocna. Důležitým momentem je také co možná nejvíce minimalizovat rozdíly mezi žáky a to vzhledem k sociálnímu prostředí, ze kterého pochází, možnostmi zapojit se do mimoškolní činnosti. Často totiž dochází k delikventnímu jednání z důvodu závisti. Dále informovala žáky o sociálně-patologických jevech, jejich negativních a postizích. Zvyšovala jejich právní vědomí, v rámci občanské nauky. Seznamovala je s možnostmi mimoškolních aktivit a to i těmi, které jsou organizovány v rámci činnosti občanských sdružení se zaměřením na děti ze sociálně nižších skupin.

Shrnutí

Tato kapitola se zabývala kriminalitou a jejími příčinami. Biologickými a psychologickými vlivy jako důvody možné dětské delikvence a páchaní protiprávních činů. Zdůraznila vliv školy a rodiny jako kriminogenních faktorů na delikvenci dětí. Poukázala na negativní působení chování rodičů a rodinného prostředí pro další konání dětí a také vliv školy, učitele a spolužáků na možnou delikvenci, nebo kriminalitu dětí.

4 PREVENCE KRIMINALITY

Pojem prevence kriminality zahrnuje komplex opatření sociální prevence, situační prevence, prevence viktimnosti a pomoc obětem trestných činů, včetně informování veřejnosti o možnostech ochrany před trestnou činností. Slovo prevence pochází z latinského *praevenire*, což znamená opatření učiněné předem, včasnou obranu nebo ochranu. Definice z Pedagogického slovníku říká, že prevence je: „*soubor opatření zaměřených na předcházení nežádoucích jevů, zejména onemocnění, poškození a sociálně patologických jevů.*“³⁷

Prevence kriminality je definována jako ofenzivní strategie boje s trestnou činností. Na rozdíl od represivních metod, které se využívají především v rámci trestní politiky, používá hlavně metody nerepresivní, na kterých se účastní celá množství veřejných institucí i soukromých subjektů. Cílem preventivní politiky je především snížit míru a závažnost trestné činnosti a zvýšit pocit bezpečnosti občanů. Prevence kriminality je vedle represe součástí trestní politiky. Úzce souvisí s prevencí dalších sociálně patologických jevů, kdy k nejzávažnějším patří závislostí a sociální vyloučení a to v různých formách. Jedním z nejzávažnějších problémů v boji s kriminalitou je trestná činnost mládeže. Mladí pachatelé se podílí na rozšiřování okruhu osob, které jsou potenciaálními nositeli nebezpečí páchaní trestné činnosti. Motivy, pohnutky, příčiny, neboli kriminogenní faktory, vedoucí mládež k takovéto činnosti, protispolečenskému chování, jsou různorodé.³⁸ K objektům prevence zařazujeme kriminogenní faktory - sociální prostředí, příčiny a podmínky kriminality, potenciaální či skuteční pachatelé trestné činnosti a potenciaální či skutečné oběti trestných činů.

- **Struktura prevence kriminality**

Sociální prevence

Sociální prevence je zaměřena na osobu pachatele a zahrnuje takovou činnost, která ovlivňuje proces socializace a sociální integrace a aktivity zaměřené na změnu

³⁷ PRŮCHA, Jan ; WALTEROVÁ, Eliška; MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. Praha : Portál, 2001. s. 178.

³⁸ *Prevence kriminality* Praha: Policie České republiky [2011-01-15]dostupný na [www](http://www.mvcr.cz/clanek/prevence-519728.aspx?q=Y2hudW09Ng%3D%3D) <<http://www.mvcr.cz/clanek/prevence-519728.aspx?q=Y2hudW09Ng%3D%3D>>.

nepříznivých společenských a ekonomických podmínek, které jsou považovány za nejdůležitější příčiny páchaní trestné činnosti. Zabývá se působením rodiny, školy, médií, jako kriminogenních faktorů a jejich preventivnímu či socializačnímu působení.

39

Situační prevence

Situační prevence staví na zkušenosti, že určité druhy kriminality se objevují v určité době, na určitých místech a za určitých okolností. Kriminogenní podmínky se zde minimalizují užíváním opatření režimové, fyzické a technické ochrany. Nejúčinněji působí při omezování majetkové trestné činnosti. Úspěšnost situační prevence je vysoká, je však podmíněna adekvátní volbou opatření a finančními a personálními prostředky, které do ní vkládáme.⁴⁰

Prevence viktimnosti a trestných činů

Prevence viktimnosti a trestných činů je založena na principech bezpečného chování, které se dělí s přihlédnutím na různé kriminální situace a psychickou připravenost ohrožených osob. Konkrétně se jedná o skupinové a individuální zdravotní, psychologické a právní poradenství, trénink v obranných strategiích. Důležité místo má také propagace technických možností ochrany mládeže před trestnou činností. Využívá metody jak sociální tak i situační prevence, a to podle míry ohrožení na primární, sekundární i terciární úrovni⁴¹

• Úrovně preventivních aktivit

Preventivní aktivity dělíme dle úrovně na primární, sekundární a terciární.

Primární prevence

„Primární prevencí sociálně patologických jevů rozumíme koncepční, komplexní, cílený, plánovitý, flexibilní a efektivní soubor opatření, odborných činností a nabídek, zaměřený na posilování a rozvoj společensky žádoucích postojů, hodnot,

³⁹ SVATOŠ, R. *Kriminologie ve světle nového trestního zákoníku*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2010. s 54.

⁴⁰ *Prevence kriminality* [online]. Praha: MVCR [2012-01-20] dostupný z WWW <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/system/pojmy/1.1.html>>.

⁴¹ *Prevence kriminality* [online]. Praha: MVCR [2012-01-20] dostupný z WWW <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/system/pojmy/1.1.html>>.

zájmů, forem zdravého životního stylu, chování a jednání jednotlivců i skupin.“⁴² Podle Matějčka má primární prevence zamezit tomu, aby se z rizika nestala skutečnost. Žáky připravuje na to, že se budou ve svém životě setkávat s nejrůznějšími problémy a poskytuje jim dostatek informací k tomu, aby se později se zátěžovou situací, rizikem, byli schopni vyrovnat, případně mu i předejít.

Sekundární prevence

Sekundární prevence se zabývá rizikovými jedinci a skupinami osob, u kterých je zvýšená pravděpodobnost, že se stanou pachateli nebo oběťmi trestné činnosti (specializovaná sociální péče), na sociálně patologické jevy (např. drogové a alkoholové závislosti, záškoláctví, gamblerství, povalečství, vandalismus, dlouhodobá nezaměstnanost) a důvody kriminogenních situací. Matějček sekundární prevencí rozumí včasné rozpoznání nemoci (rizikového chování), která je v takovém stádiu, že jsou ještě dobré vyhlídky na její zastavení.⁴³

Terciární prevence

Terciární prevence spočívá v opětovném zařazení kriminálně narušených osob do řádného života (pracovní uplatnění vč. rekvalifikace, sociální a rodinné poradenství, pomoc při získávání bydlení). Jejím cílem je udržet dosažené výsledky předchozích intervencí a rekonstrukce nefunkčního sociálního prostředí. „*Zaměřuje se na následky onemocnění nebo postižení, které se už rozvinulo. Má tyto následky vyrovnat nebo napravit, a pokud náprava není možná, aspoň zabránit zhoršování stavu.*“⁴⁴

Odpovědnost za oblast primární a sociální prevence spadá do působnosti rodiny, obce a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Sekundární a terciární prevence je s ohledem na odbornou náročnost jednotlivých aktivit záležitostí resortu Ministerstva práce a sociálních věcí a v některých souvislostech i Ministerstva spravedlnosti a Ministerstva zdravotnictví. Ve specifické části populace působí i Ministerstvo obrany.⁴⁵

⁴² POKORNÝ, V., TELCOVÁ, J., TOMKO, A. *Prevence sociálně patologických jevů: manuál praxe.* Vyd. 3., rozšířené. Brno : Ústav psychologického poradenství a diagnostiky r.s., 2003. s. 14.

⁴³ MATĚJČEK, Z. *Úloha a možnosti učitele v prevenci rizikového chování mladistvých in: Rizikové chování dospívajících a jeho prevence.* 3. odborný seminář. Praha : Free Teens Press, 2002 s. 89.

⁴⁴ MATĚJČEK, Z. *Úloha a možnosti učitele v prevenci rizikového chování mladistvých in: Rizikové chování dospívajících a jeho prevence.* 3. odborný seminář. Praha : Free Teens Press, 2002. s.92 .

⁴⁵ *Prevence kriminality* [online]. Praha: MVCR [2012-01-20] dostupný z WWW

<<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/system/pojmy/1.1.html>>.

- **Cíl prevence**

Studium prevence spočívá především ve snaze navrhnout správné preventivní opatření na základě vztahu mezi vlivem prostředí a delikvencí mládeže. Dnešní společnost je typická komplikovanými společenskými strukturami a procesy. Je neustále náročnější tyto vztahy předvídat, rozpoznat, nebo dokonce jejich dopadům předcházet, protože se vztahy mezi faktory prostředí a kriminálním chováním stávají stále složitějšími. Určit jaké je riziko delikvence a přesné určení těch, kteří jsou ohroženi a potřebují sociální intervenci je stále náročnější. Dokonce i stanovení rizika je v dnešním světě nejednoznačné, neboť se vztahuje k souboru faktorů měnících se v závislosti na kulturním, sociálním, politickém a ekonomickém kontextu. Cíl prevence spočívá především v dobrém plánování. Odborníci zdůrazňují myšlenku, že sociální intervence by se v současnosti měla spíše soustředit na proces vývoje, než na delikventní chování jako takové. Dále je vzhledem k preventivní činnosti považováno za stále důležitější vzájemné ovlivňování individuálních vlastností a okolních podmínek. Například individuální zranitelnost může být zvýšena nebo snížena okolními podmínkami. Politika sociální prevence využívající různé intervenční metody, však má i důležitý etický rozměr. Preventivní aktivity by měli být co neúčinnější, aby se delikventní jednání mládeže co nejvíce snížilo.⁴⁶

Nejvýznamnějším prostředkem prevence je výchova dětí v rodinách a výchova dětí ve školách. Preventivní činnost však provádí i nevládní organizace. Důležitá je také sociální politika státu, která ovlivňuje zaměstnanost, vzdělání, stabilitu rodiny, fungování policie, soudů a dalších institucí, které se zabývají rizikovou mládeží. Lokální, regionální a i státní preventivní opatření mohou být účinná, jen pokud jsou založena na kvalifikované detekci problémů a následném sledování jeho vlivu a vedlejších účinků.

Dobrá prevence by neměla být specifická, aby bránila pouze kriminálnímu chování dětí, ale měla by předcházet všem druhům sociálního selhání. A to kriminalitě, užívání drog, záškoláctví, předčasnému těhotenství, nákaze HIV apod.

⁴⁶ HAVRDOVÁ, E. *Tvorba a realizace projektů prevence kriminality mládeže* [online]. Praha : Centrum pro veřejnou politiku, 2007 [cit. 2012-01-15] dostupný z WWW <http://prevence.cpvv.cz/images/stories/skoleni_1/skoleni_1new/publikacefinalversion_szkv.pdf>.

4.1 Systém preventivní práce v České republice

V České republice je prevence kriminality organizována na třech úrovních:⁴⁷

- a) **Na meziresortní úrovni** – kdy je základem vytváření preventivní politiky vlády ve vztahu k tradiční (obecné) kriminalitě a koordinace preventivních činností jednotlivých resortů zastoupených v Republikovém výboru pro prevenci a podněcování aktivit nových.
- b) **Na rezortní úrovni** - programy prevence kriminality vycházejí z věcné působnosti jednotlivých ministerstev, obohacují jejich běžné činnosti o nové prvky a přístupy a ovlivňují tvorbu příslušné legislativy.
- c) **Na místní úrovni** - do níž jsou zapojeny orgány veřejné správy, police, nevládní **organizace** a další instituce působící v obcích. Podstatou systému prevence kriminality na místní úrovni je optimální rozložení působnosti v oblastech sociální a situační prevence s ohledem na místní situaci, potřeby i možnosti.

Nejefektivnější z hlediska účinnosti jsou programy prevence kriminality na místní úrovni. Představují systém metodické, koncepční a finanční podpory ze strany ústředních orgánů státní správy a samosprávy a podpory vzniku programů prevence kriminality ve městech a obcích kde je vysoká míra kriminality a dalších kriminálně rizikových jevů. Tyto programy jsou založeny na spolupráci orgánů státní správy, samosprávy, policie a nestátních neziskových organizací. Záběr programu je podmíněn místní situací v oblasti vývoje sociálně patologických jevů, potřebami, zájmem a schopnostmi lidí a finančními prostředky. Za realizaci programů prevence kriminality nesou odpovědnost obecní zastupitelstva.⁴⁸

4.2 Aktéři prevence

Republikový výbor je nejvyšším orgánem prevence kriminality (dále jen Republikový výbor). Jedná se o meziresortní iniciační, koordinační a metodický orgán

⁴⁷ *Prevence kriminality* [online]. Praha: MVCR [cit. 2012-01-15] dostupný na WWW <<http://www.mvcr.cz/clanek/prevence-19728.aspx?q=Y2hudW09Ng%3D%3D>>.

⁴⁸ *Prevence kriminality* [online]. Praha: MVCR [2012-01-20] dostupný z WWW <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/system/pojmy/1.1.html>>.

zřízený při Ministerstvu vnitra usnesením vlády ze dne 3. 11. 1993 č. 617. Řídí se statutem a jednacím řádem schváleným vládou České republiky. Schází se zpravidla 1x měsíčně a řídí se plánem činnosti. Činnost Republikového výboru se zaměřuje na vytváření koncepce preventivní politiky vlády České republiky na meziresortní úrovni a její konkretizace na úrovni místní. Současně odpovídá za zpracování materiálů pro jednání vlády České republiky z oblasti prevence kriminality. Dále je to schvalování žádosti o dotace na projekty prevence kriminality předložené městy, včetně výše finančních prostředků vyčleněných ze státního rozpočtu Ministerstvo vnitra. Republikový výbor má 19 členů. Činnost sekretariátu zajišťuje odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra. Předsedou Republikového výboru je ministr vnitra, výkonným místopředsedou je 1. náměstek ministra vnitra. Dalšími členy, kteří se podílí na prevenci jsou zástupci Ministerstva financí, Ministerstva obrany, Ministerstva práce a sociálních věcí – odbor rodinné politiky, Ministerstva práce a sociálních věcí – odbor sociálních služeb, Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva spravedlnosti, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva vnitra, Ministerstva zdravotnictví, Nejvyššího státního zastupitelství, Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky, Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, Policejního prezidia České republiky, Probační a mediační služby České republiky, Rady vlády České republiky pro záležitosti romské komunity, Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky, Soudcovské unie České republiky.⁴⁹

V Mladé Boleslavi se preventivní činností kriminality dětí a mládeže zabývá Policie ČR, Městská policie, školy, Probační a mediační služba ČR, sociální odbor Magistrátu města Mladá Boleslav a dále organizace poskytující sociální služby a to: občanské sdružení s právní subjektivitou CZP Středočeského kraje, pracoviště Mladá Boleslav, občanské sdružení Jekhetani Luma - Společný Svět, o.s., Linka důvěry SOS a Centrum psychoterapie, Občanská poradna Nymburk, o.s., Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy v Mladé Boleslavi, občanské sdružení Proxima Sociale, o.s. - nízkoprahový klub pro děti a mládež Klub Činžák, občanské sdružení R-Mosty, o.s., občanské sdružení Alternace, občanské sdružení Téma dne, Pedagogicko psychologická poradna, občanské sdružení Rodinné centrum Kulíšek-Výr, občanské

⁴⁹ *Prevence kriminality* [online]. Praha: MVCR [cit. 2012-01-15] dostupný na WWW <<http://www.mvcr.cz/clanek/prevence-19728.aspx?q=Y2hudW09Ng%3D%3D>>.

sdružení Slánka, Speciálně pedagogické centrum.⁵⁰ V případě zjištění delikventního jednání dítěte, nebo mladistvého, dochází k následnému informování ostatních aktérů.

4.2.1 Policie ČR

Policie se významně podílí na prevenci kriminality dětí a mládeže. Plní i specifické preventivní úkoly a to především prostřednictvím Preventivní informační skupiny Policie ČR (PIS). Jejich činnost je zaměřena na spolupráci s orgány veřejné správy při přípravě a realizaci preventivních opatření a na poradenskou činnost občanům. Dále na preventivně osvětovou práci s mládeží a na přípravu a distribuci informativních materiálů z oblasti prevence kriminality.

Činnost PIS spočívá především v realizaci primárních preventivních programů ve školách, na pořádání jednorázových prezentačních akcí na témata trestné činnosti mládeže (drogy, šikana, krádeže, apod.) a to formou besed, přednášek, poskytování tištěných materiálů. PIS Policie ČR ve spolupráci s městy zřizuje poradenská centra. Kromě tištěných materiálů je možnost zde získat kontakty na různé instituce, poradny, terapeutická centra, orgány sociálně právní ochrany apod. K dispozici bývají i expozice zaměřené na prevenci sociálně patologických jevů, např. na prevenci závislostí. Další formou činností jsou nástěnky a vývěsní skříňky, které slouží k prezentaci aktivit policie a k poskytování informování o preventivních aktivitách policie.⁵¹

Základem práce v oblasti prevence policie je tzv. community policing, která spočívá v intenzivní spolupráci především pořádkové policie, s veřejností a s orgány veřejné správy, v oblasti komunikace, organizaci služby, hlídkování či řešení dalších problémů přímo v lokalitě. Na prevenci kriminality může mít zvýšená spolupráce a partnerství policie a veřejnosti, při řešení problému komunity v dané lokalitě velmi pozitivní dopady.

Dalším způsobem prevence jsou schránky důvěry, které jsou rozmístěné v městech a také ve školách. Děti mají možnost vhadzovat do nich své písemné, většinou

⁵⁰ *Katalog sociálních služeb* [online]. Mladá Boleslav : Perfekta print, 2012. s.13 [cit. 2012-02-15] dostupný z WWW <<http://www.kpsmb.cz/katalog/katalog2012.pdf>>.

⁵¹ *Typy projektů prevence kriminality* [online]. Praha : MVCR [2012-01-20] dostupný z WWW <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/ksp/typy-projektu.pdf>>.

anonymní dotazy, připomínky a názory. Schránky jsou součástí větších panelů s nástěnkami, na kterých jsou zveřejňovány reakce a odpovědi pedagogů, policistů a případně dalších odborníků.

Policie má podrobné informace o struktuře a charakteru trestné činnosti dětí a mladistvých, o jejich podmínkách a okolnostech, i pachatelích trestných činů. Tyto informace jsou základní podmínkou pro iniciativní předkládání bezpečnostních a preventivních opatření v rámci působnosti policie i mimo ní. Touto činností se v Mladé Boleslavi, jako i v jiných regionech, zabývá preventivně informační služba (PIS). Pracovníci PIS Policie ČR, v Mladé Boleslavi organizují na základních školách přednášky a besedy na téma kriminalita mládeže, kdy při tvorbě témat spolupracuje s vedením školy a metodikem prevence. Podílí se na přípravě a realizaci projektů prevence kriminality mladistvých, provádí terénní akce pro děti i veřejnost, např. ukázky z práce policie. Všechny projekty zaměřené na děti provádí v souladu s principy projektu Systém včasné intervence, v rámci aktivit Týmu pro děti a mládež, s jeho souhlasem nebo podle lokální strategie práce s rizikovými a ohroženými dětmi; kdy se jedná např. o projekty zaměřené na vyhledávání kriminálně rizikových dětí a projekty zaměřené na efektivní práci s kriminálně rizikovými dětmi s ověřovanými výstupy.

Strategie prevence kriminality mládeže u Policie ČR

Je prokázáno, že dobře naplánované strategie prevence kriminality nejenže předcházejí trestné činnosti a viktimizaci, ale podporují bezpečnost společnosti a přispívají k udržitelnému rozvoji států. Zlepšují kvalitu života a přinášejí dlouhodobé výhody ve smyslu snižování nákladů spojených se systémem trestní justice i dalších společenských nákladů vyplývajících z trestné činnosti.⁵²

Základní strategií Policie ČR je prevence kriminality mládeže prostřednictvím zavádění Systému včasné intervence a Týmů pro mládež. Základním posláním Systému včasné intervence (SVI) je pozitivní změna situace – chování dítěte pomocí rychlé, adekvátní a efektivní reakce všech institucí, do jejichž působnosti spadá péče o rizikové, ohrožené a delikventní děti. Cílem je zamezit rozvoji kriminální chování dítěte a jeho začlenění do normálního života.

⁵² *Strategie prevence kriminality na léta 2008-2011* [online]. Praha: MVCR [2011-01-20] dostupný z WWW <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2007/prevence/strategie1016/strategie3.pdf>>.

Projekt SVI je postaven na třech pilířích.⁵³

Prvním pilířem je vytvoření metodické spolupráce mezi institucemi, které jsou účastníky SVI (orgány sociálně-právní ochrany dětí, Policií ČR, justičními orgány, obecní policií, úřady práce, zdravotnickými zařízeními, školami a školskými zařízeními a nestátními neziskovými organizacemi), kdy toto je základem efektivní a rychlé spolupráce s dítětem, jeho rodinou a prostředím, v němž žije. U Policie ČR tuto spolupráci v praxi realizuje Tým pro mládež.

Druhým pilířem je vytvoření jednotného informačního prostředí, které umožňuje předávání, doplňování, sdílení a vyhodnocování informací mezi účastníky SVI a zjednodušení celého procesu v místě trvalého bydliště klienta, ale i mezi jednotlivými SVI v případě kontaktu klienta s SVI mimo trvalé bydliště.

Třetím pilířem jsou konkrétní praktická opatření, která tvoří samotný proces nápravy delikventa; např. probační resocializační programy, alternativní programy, pedagogicko-psychologické poradny, speciální programy pro práci s rizikovým klientem, apod.

4.2.2 Vězeňská služba ČR

Vězeňská služba se věnuje především preventivní činnosti, která je zaměřena k omezení kriminální recidivy odsouzených osob, na zabezpečení podmínek pro výkon ochranného léčení v průběhu výkonu trestu odnětí svobody a především také na protidrogové a protialkoholní aktivity v práci s odsouzenými. Další je Probační a mediační služba ČR, která provádí preventivní aktivity souvisejí především se zákonem č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže. Je složená ze zástupců Policie ČR, státního zastupitelství, soudu, Probační a mediační služby ČR, orgánu péče o dítě, městského úřadu včetně městské policie, školských zařízení, poskytovatelů sociálních služeb, nevládních organizací a zdravotnických zařízení, které by měly společně řešit kriminalitu mládeže v dané oblasti a dále o rozvíjení probačních programu pro mladistvé.

⁵³ *Strategie prevence kriminality na léta 2008-2011* [online]. Praha: MVCR [2011-01-20] dostupný z WWW <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2007/prevence/strategie1016/strategie3.pdf>>.

4.2.3 Sociální služby

Jedná o zařízení sociálních služeb včetně sociálního poradenství, kdy mezi ně zařazujeme:

Oddělení sociálně právní ochrany dětí – sociální prevence – napomáhají zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou tímto ohroženy pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí a ohrožení práv a oprávněných zájmu trestnou činností jiné fyzické osoby. Kurátoři a sociální pracovníci spolupracují jak se školou, rodinou, policií, mediační a probační službou, poskytovateli sociálních služeb a občanskými sdruženími při prevenci kriminality, při odstranění negativních sociálně-patologických jevů.

Odbor Sociálně právní ochrany dětí při Magistrátu města Mladá Boleslav působí v rozsahu zákonných norem, především s cílem dosáhnout řádného vývoje dětí a mládeže, s cílem jejich zařazení do života. Primární prevencí se zabývá pouze okrajově, základem je především terciární prevence. Ve spolupráci s Probační a mediační službou ČR, Policií ČR, rodiči a školami odesílají děti a mládež, která se dopustila delikventního jednání do organizací, kde jim je poskytnuta veškerá pomoc, aby se v budoucnu takového jednání nedopustily. Spolupracuje s orgány státní správy (věznice, státní zastupitelství, policie, soudy, probační a mediační služba), se zařízeními pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, územními samosprávnými celky, pověřenými osobami, nevládními organizacemi, školami, školskými, zdravotnickými a zájmovými sdruženími a dalšími subjekty působícími na daném úseku. Jedná se o přednášky, besedy, ale také mimoškolní a volnočasové aktivity. V rámci poradenské činnosti pořádá přednášky a kurzy zaměřené na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů souvisejících s výchovou dětí. Poskytuje sociálně právní a výchovné poradenství dětem a rodičům při řešení jejich problémů. Po umístění dítěte do zařízení poskytuje rodiči pomoc při uspořádání rodinných poměrů umožňujících návrat dítěte do rodiny, při řešení životní a sociální situace, při zprostředkování pomoci poradenského zařízení. V některých případech docházelo k odstranění jejich delikventního jednání i když pouze čas ukáže, zda tato náprava bude trvalá. Velkým problémem je však, že tyto resocializační programy byly v roce 2012 zrušeny a to z důvodu neposkytnutí finančních dotací. V regionu Mladá Boleslav chybí Středisko výchovné péče především při diagnostice poruch chování dítěte. Při řešení tohoto problému však tento orgán

spolupracuje se střediskem výchovné péče v Praze – Klíčov. Problémem však je, že i když je jako ochranné opatření nařízena účast v Středisku výchovné péče rodiče své děti do střediska neodesílají, protože péče je finančně hrazena a oni nemají dostatek finančních prostředků, aby ji mohli zaplatit. Většinou totiž mladí delikventi pochází ze sociálně slabých rodin. Aktuálnost problému kriminality dětí a mládeže pramení v rodinné výchově jako jednoho z nejdůležitějších momentů vývoje osobnosti.⁵⁴

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež poskytují ambulantní služby dětem a mládeži ohroženým sociálním vyloučením. Služba je určena rizikovým, neorganizovaným dětem a mládeži, kteří jsou ohroženi sociálně-patologickými jevy nebo mají vyhraněný životní styl neakceptovaný většinovou společností. Základním prostředkem pro navázání kontaktu s těmito dětmi je nabídka volnočasových aktivit. Hlavním úkolem je zlepšit kvalitu života dětí předcházením, snížením sociálních a zdravotních rizik souvisejících s jejich způsobem života, umožnit jim lépe se orientovat v jejich sociálním prostředí a vytvářet podmínky, aby v případě zájmu mohli řešit svoji nepříznivou sociální situaci. Služba obsahuje výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím a pomoc při prosazování práv a zájmu.⁵⁵

Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi jsou poskytovány rodině s dítětem, u kterého existují reálná rizika ohrožení jeho vývoje, nebo je jeho vývoj ohrožen v důsledku dopadu dlouhodobě obtížné sociální situace, kterou rodiče nedokáží sami bez pomoci překonat. Poskytované služby zahrnují výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, terapeutické činnosti, apod.⁵⁶

Terénní programy (streetwork) jsou nízkoprahové pomáhající aktivity probíhající v terénu, mimo instituce a zařízení. Služby jsou poskytovány osobám, které vedou nebo jsou ohroženy rizikovým způsobem života - problémové skupiny dětí a mládeže, uživatelé drog, osoby bez přístřeší, osoby žijící v sociálně vyloučených komunitách a jiné sociálně ohrožené skupiny. Služby mají za cíl tyto osoby vyhledávat,

⁵⁴ *Komunitní plánování sociálních služeb statutárního města Mladá Boleslav* [online]. Mladá Boleslav : Adent, 2007 [cit. 2012-02-15] dostupný z WWW: <<http://www.kpsmb.cz/adresar/info-magistrat-prevence.php>>.

⁵⁵ *Katalog sociálních služeb* [online]. Mladá Boleslav : Perfekta print, 2012. s.12 [cit. 2012-02-15] dostupný z WWW <<http://www.kpsmb.cz/katalog/katalog2012.pdf>>.

⁵⁶ *Katalog sociálních služeb* [online]. Mladá Boleslav : Perfekta print, 2012. s.13 [cit. 2012-02-15] dostupný z WWW <<http://www.kpsmb.cz/katalog/katalog2012.pdf>>.

snížit sociální i zdravotní rizika, který těmto osobám jejich způsob života přináší a poskytnout informace nebo zprostředkovávat návazné a následné služby související s možnostmi řešení jejich situace.⁵⁷

Občanská sdružení jsou zařízení, ke kterým řadíme nejrůznější občanská sdružení a iniciativy, komunity občanů v jednotlivých lokalitách, církve a jejich charitativní organizace. Jejich činnost tvoří velmi podstatnou součást rozvoje prevence, a to především v sociální prevenci.

4.2.4 Média

U prevence kriminality mládeže mají velice důležitou roli média a to při informování dětí, mládeže ale i široké veřejnosti o tom, co kriminalita přináší, a také o možných preventivních opatřeních. Mají významnou roli při formování názoru na kriminalitu, postoj ke kontrole kriminality i obav z kriminality. Tímto mohou výrazně ovlivňovat způsob chování jak mládeže, tak i všech lidí. Hrozí však riziko, že nesprávně uvedenými informacemi mohou média vytvářet neodpovídající obraz kriminality u veřejnosti. Přesto je žádoucí zapojovat místní sdělovací prostředky do komunikace s veřejností a organizátory prevence, zlepšovat informovanost a přispívat k aktivizaci veřejnosti a její spolupráci při preventivních aktivitách. Média však mohou mít i negativní vliv na kriminalitu mládeže. Sledování televize věnují děti stále více času. Svoji pozornost však zaměřují nejen na pořady určené přímo pro děti, ale také na pořady vhodné pouze pro dospělé. Vzhledem k tomu, že nemají dostatečné zkušenosti ze života, nejsou schopni hodnotit to, co vidí a porovnávat. Z tohoto důvodu mohou špatně porozumět sledované relaci. Negativní vliv médií na delikventní jednání dětí a mládeže vidím především v tom, že děti jsou velmi často vystavovány násilí nejen v kriminálních příbězích, ale také v kreslených filmech a zprávách ze světa. Toto může snižovat zábrany dětí k agresivnímu chování. Dalším negativem může být to, že záporné role zločinců, kteří vítězí nad spravedlností ve filmech, hrají často oblíbení herci, a děti se je snaží napodobovat. Zde by měl zasáhnout především rodič a sledování nevhodných pořadů zakázat, nebo alespoň omezit.

⁵⁷ *Katalog sociálních služeb* [online]. Mladá Boleslav : Perfekta print, 2012. s.13 [cit. 2012-02-15] dostupný z WWW <<http://www.kpsmb.cz/katalog/katalog2012.pdf>> .

4.3 Prevence kriminality na základních školách

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT) se ve velké míře zabývá prevencí sociálně patologických jevů ve školním prostředí. Cílem této činnosti je vytvořit ucelený program prevence sociálně patologických jevů ve školách a školních zařízeních, který by byl efektivní. Ministerstvo proto vypracovává zákony a vyhlášky, které se zabývají prevencí sociálně patologických jevů a také velké množství metodických pokynů, strategií a jiných dokumentů. Nejdůležitějšími materiály pro prevenci sociálně patologických jevů jsou: Vyhláška č. 72/2005, Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže, Školní preventivní program a Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních.

Primární prevence rizikových projevů chování u žáků v působnosti MŠMT se zabývá předcházením zejména rizikovým jevům v chování žáků jako je záškoláctví, šikana, násilí, divácké násilí, kriminalita, delikvence, vandalismus, závislost na politickém a náboženském extremismu, rasismus, xenofobie, užívání návykových látek, onemocnění HIV/AIDS a dalšími nemocemi šířícími se krevní cestou, poruchy příjmu potravy, netolismus (virtuální drogy) a patologické hráčství (gambling). Rozpoznání a zajištění včasné intervence zejména v případech domácího násilí, týrání a zneužívání dětí, včetně komerčního sexuálního zneužívání, ohrožování výchovy mládeže, poruch příjmu potravy (mentální bulimie, mentální anorexie).⁵⁸

Sekundární prevence se zaměřuje na předcházení vzniku, rozvoje a přetrvávání rizikového chování. V tomto pojetí je sekundární prevence název pro včasnou intervenci, poradenství a léčení.⁵⁹

Za hlavní slabé stránky v oblasti primární prevence u dětí a mládeže je považováno: nedostatečná spolupráce škol s rodiči, neochota rodičů spolupracovat na

⁵⁸ Strategie prevence rizikových projevů chování u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2009–2012. [online]. Praha : MŠMT 2009 2009 s.11 [2012-02-22] dostupný z WWW: <<http://www.odrogach.cz/skola/dokumenty/strategie-prevence-rizikovych-projevu-chovani-u-deti-a-mladeze-v-pusobnosti-resortu-skolstvi-mladeze-a-telovychovy-na-obdobi-2009-2012.html>>.

⁵⁹ Strategie prevence rizikových projevů chování u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2009–2012. [online]. Praha : MŠMT 2009 2009 s.11 [2012-02-22] dostupný z WWW: <<http://www.odrogach.cz/skola/dokumenty/strategie-prevence-rizikovych-projevu-chovani-u-deti-a-mladeze-v-pusobnosti-resortu-skolstvi-mladeze-a-telovychovy-na-obdobi-2009-2012.html>>.

prevenci, prevence se uskutečňuje pouze ve školách, neprovádění prevence v rodinách, nedostatečná nabídka vzdělávacích programů, neobornost pedagogů především v oblasti právního vědomí, nejasná měřitelná kritéria sledování efektivity Minimálního preventivního programu, absence schopnosti evaluace preventivních programů, zavedený certifikační systém pro školy a školská zařízení nenaplnil očekávání, neukazuje se efektivním pro dané cílové skupiny nedostatečná mediální politika ve vztahu k primární prevenci a nedostatečné legislativní zakotvení prevence.⁶⁰

Minimální preventivní program

Od 1. 1. 2001 je povinností každé školy vypracovat Minimální preventivní program (dále jen MMP) a realizovat jej. Tento program je pro školy závazný a podléhá kontrole České školní inspekce. *„Minimální preventivní program je konkrétní dokument školy zaměřený na výchovu žáků ke zdravému životnímu stylu, na jejich osobnostní a sociální rozvoj a rozvoj jejich sociálně komunikativních dovedností.“*⁶¹

Poradenského pracoviště tvoří především výchovný poradce a školní metodik prevence. Za poradenské služby a MMP odpovídá ředitel školy. MMP je vytvářen školním metodikem prevence, ve spolupráci s dalšími pedagogy a pracovníky školy na jeden školní rok. Stanovuje krátkodobé, tak dlouhodobé cíle primární prevence a je součástí výchovně vzdělávacího procesu. Jeho cílem je vést žáky ke zdravému životnímu stylu, prohlubovat jejich schopnosti a dovednosti a podpořit jejich zdravý sociální a osobnostní vývoj. Minimální preventivní program vychází z konkrétních podmínek školy. Před započítím tvorby MMP by měl metodik prevence podrobně zanalyzovat aktuální situaci školy - vybavenost, materiální zázemí, prostory, počet pedagogických pracovníků, postoje žáků a studentů, pro které budou preventivní aktivity určeny. Důležité je zhodnotit efektivitu a úspěšnost MMP, které byly realizovány v předchozích letech.⁶²

⁶⁰ Strategie prevence rizikových projevů chování u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2009 – 2012. MŠMT 2009 s.15 dostupné z WWW: <<http://www.odrogach.cz/skola/dokumenty/strategie-prevence-rizikovych-projevu-chovani-u-deti-a-mladeze-v-pusobnosti-resortu-skolstvi-mladeze-a-telovychovy-na-obdobi-2009-2012.html>>.

⁶¹ MIOVSKÝ, M., SKÁCELOVÁ, L., ZAPLETALOVÁ, J. NOVÁK, P *Primární prevence rizikového chování ve školství*. Praha: Sdružení SCAN, Univerzita Karlova v Praze & Togga, 2010. s.101-106.

⁶² MIOVSKÝ, M., SKÁCELOVÁ, L., ZAPLETALOVÁ, J. NOVÁK, P *Primární prevence rizikového chování ve školství*. Praha: Sdružení SCAN, Univerzita Karlova v Praze & Togga, 2010 s.101-106.

Zpracovaný MPP obsahuje realizaci preventivních programů, zajištění jednotlivých preventivních aktivit, poradenství pro žáky a jejich rodiče, spolupráci s Pedagogicko - psychologickou poradnou, okresním metodikem prevence atd. Skácelová dále doporučuje ověřit, zda organizace má udělenou akreditaci pro nabízený typ preventivního programu a poté pečlivě zvážit jeho výběr a vhodnost. Je důležité posoudit, zda konkrétní program zapadá do strategie školy, zda naplňuje stanovené cíle, zda navazuje na Rámcový vzdělávací program apod. Při rozhodování hraje důležitou roli, zda se jedná o jednorázové či dlouhodobé programy, hromadné či selektivní programy prevence. V neposlední řadě musíme zvážit i jeho dostupnost z finančního hlediska. Jednotlivé aktivity se musí zpracovat do časového plánu, který metodik rozdělí mezi školní prostředí, volnočasové a mimoškolní aktivity.⁶³

Školní metodik

Školní metodik prevence shromažďuje informace a zpětné vazby v průběhu školního roku, eviduje aktuální problémy související s výskytem sociálně patologických jevů ve škole a jejich řešení, které zapisuje do deníku. Na konci roku vytváří školní metodik prevence hodnocení MPP na základě dokumentace a především podkladů třídních učitelů.

Metodická a koordinační činnost metodika zahrnuje koordinaci tvorby a kontrolu realizace preventivního programu školy, koordinaci a participaci na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci záškoláctví, závislostí, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, prekriminálního a kriminálního chování, rizikových projevů sebepoškozování a dalších sociálně patologických jevů, metodické vedení činnosti pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence sociálně patologických jevů, koordinaci vzdělávání pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence sociálně patologických jevů, koordinace přípravy a realizace aktivit zaměřených na zapojování multikulturních prvků do vzdělávacího procesu a na integraci žáků/cizinců. Prioritou v rámci tohoto procesu je prevence rasismu, xenofobie a dalších jevů, které souvisí s otázkou přijímání kulturní a etnické odlišnosti, koordinaci spolupráce školy s orgány státní správy a samosprávy, které mají v kompetenci problematiku prevence sociálně patologických jevů, s metodikem preventivních aktivit

⁶³ MIOVSKÝ, M., SKÁCELOVÁ, L., ZAPLETALOVÁ, J. NOVÁK, P. *Primární prevence rizikového chování ve školství*. Praha: Sdružení SCAN, Univerzita Karlova v Praze & Togga, 2010. s.107-108.

v poradně a s odbornými pracovišti (poradenskými, terapeutickými, preventivními, krizovými a dalšími zařízeními a institucemi), které působí v oblasti prevence sociálně patologických jevů. Dále metodik kontaktuje odpovídající odborného pracoviště a spolupracuje na intervenci a následné péči v případě akutního výskytu sociálně patologických jevů. Shromažďuje odborné a informace o žácích v poradenské péči specializovaných poradenských zařízení v rámci prevence sociálně patologických jevů v souladu s předpisy o ochraně osobních údajů. Vedení písemných záznamů umožňuje doložit rozsah a obsah činnosti školního metodika prevence, navržená a realizovaná opatření.⁶⁴

Informační činnosti metodika zahrnují zajištění a předávání odborných informací o problematice sociálně patologických jevů, nabídku programů a projektů, o metodách a formách specifické primární prevence pedagogickým pracovníkům školy. Metodik prezentuje výsledky preventivní práce školy, získává nové odborné informace a zkušenosti. Vede a průběžně aktualizuje databáze spolupracovníků školy pro oblast prevence sociálně patologických jevů (orgány státní správy a samosprávy, střediska výchovné péče, poradny, zdravotnická zařízení, Policie ČR, orgány sociální péče, nestátní organizace působící v oblasti prevence, centra krizové intervence a další zařízení, instituce a jednotliví odborníci).

Dále mezi činnosti metodika patří poradenské činnosti. Mezi ně zařezujeme vyhledávání a orientační šetření žáků s rizikem či projevy sociálně patologického chování; poskytování poradenských služeb těmto žákům a jejich zákonným zástupcům, případně zajišťování péče odpovídajícího odborného pracoviště (ve spolupráci s třídními učiteli). Spolupráce s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností rozvoje sociálně patologických jevů u jednotlivých žáků a tříd a participace na sledování úrovně rizikových faktorů, které jsou významné pro rozvoj sociálně patologických jevů ve škole. Příprava podmínek pro integraci žáků se specifickými poruchami chování ve škole a koordinace poskytování poradenských a preventivních služeb těmto žákům školou a specializovanými školskými zařízeními.⁶⁵

⁶⁴ MIOVSKÝ, M., SKÁCELOVÁ, L., ZAPLETALOVÁ, J. NOVÁK, P. *Primární prevence rizikového chování ve školství*. Praha: Sdružení SCAN, Univerzita Karlova v Praze & Togga, 2010. s. 83.

⁶⁵ MIOVSKÝ, M., SKÁCELOVÁ, L., ZAPLETALOVÁ, J. NOVÁK, P. *Primární prevence rizikového chování ve školství*. Praha: Sdružení SCAN, Univerzita Karlova v Praze & Togga, 2010. s.83-84.

Výzkum efektivity programů pro děti a mládež naznačuje, že neplatí: Čím více programů se v místě (regionu) nabízí tím lépe. Ukazuje se, že spíše než na množství programů, záleží na jejich kvalitě, na monitorování i zprostředkování nabídek a ve vzájemném propojení.⁶⁶ Při zjišťování skutečného stavu prevence kriminality dětí v Mladé Boleslavi bylo vlastními zkušenostmi autorky při řešení protiprávního jednání dětí a mládeže zjištěno, že v regionu působí hodně aktérů, kteří se účastní na prevenci. Je však nutné zvýšit spolupráci mezi jednotlivými aktéry prevence. V některých případech dochází k následujícím problémům: Rodiče nespolupracují se školou, oddělením sociálně právní ochrany dětí (OSPOD), pedagogicko – psychologicko poradnou, ani ostatními aktéry pokud se dostanou do sociálně tíživé situace nebo mají problémy s výchovou dítěte či zjistí výskyt delikventního jednání (alkohol, drogy, krádeže). Pokud ke spolupráci dochází, tak pouze v době, kdy delikventní chování jejich dítěte je zaznamenáno již školou nebo policií. V mnoha případech vůbec nejeví zájem na odstranění kriminálně-závadového jednání svých dětí. Škola v některých případech nevyrozumívá policii ani sociální odbor hned po zjištění delikventního jednání žáků (záškoláctví, drogy, šikana, výchovné problémy), nebo se obrátí pouze na jednoho z aktérů. Policie v některých případech nevyrozumí o delikventním jednání OSPOD. Dítě, které spáchá drobnou krádež, užití alkoholu, či poškození věci pouze předá rodiči. V případě OSPOD a mediační a probační služby je problém v nízké propagaci zařízení, projektů, činnosti občanských sdružení, a volnočasových zařízení pro mládež.

Shrnutí

Tato kapitola se zabývala prevencí kriminality, jejím pojmem, cílem a dělením prevence dle zaměření na sociální, situační a viktinnosti. Poukázala na činnost v rámci primární, sekundární a terciární prevence. Zaměřila se na činnost jednotlivých aktérů a systém prevence v České republice. Důraz byl dán na provádění prevence na základních školách.

⁶⁶ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. Mládež a delikvence. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. s.220.

5 TRESTNÁ ČINNOST DĚTÍ A MLÁDEŽE

Trestná činnost nezletilých a mladistvých se v hodně ohledech liší od trestné činnosti ostatních věkových skupin pachatelů. To je dáno stupněm psychického a somatického vývoje, vlastnostmi, zkušenostmi i motivy k páčání trestné činnosti. Mládež páčá trestnou činnost častěji se spolupachateli a ve skupině. Trestná činnost je páčána živelně pod vlivem momentální situace (převládá emotivní motivace oproti rozumové). Impulsem pro trestnou činnost je v řadě případů alkohol, případně jiná návyková látka zvyšující agresivitu a nepřiměřené reakce.

Příprava trestné činnosti je nedokonalá, obvykle schází prvek plánování, častá je i nedostatečná příprava vhodných nástrojů ke spáchání trestného činu. Trestná činnost se vyznačuje neúměrnou tvrdostí, která se projevuje devastací, ničením předmětů a znehodnocením zařízení. O své činnosti mladí pachatelé často a rádi vypráví svým vrstevníkům. Utajování činu a zahlazování stop bývá podceňováno, a proto tyto úkony mladiství pachatelé zpravidla nevykonávají. Pokud trestnou činnost opakují, vycházejí z minulých zkušeností a jednájí obdobně. Při získávání alibi se mladiství pachatelé orientují na osoby ze skupiny, do které sami patří. Některé znaky způsobu spáchání trestné činnosti souvisejí se somatickými znaky pachatele, např. vyšší rychlost pohybu, mrštností, obratností, menší postavou a nižší váhou.⁶⁷

Výběr předmětů útoku je určován jiným hodnotovým systémem než u dospělých. Mladí pachatelé často odcizují předměty, které momentálně potřebují, nebo které se jim vzhledem k věku líbí (např. automobily, motocykly, videa, televizory, oblečení, zbraně, nože, alkohol, cigarety, léky apod.). Věci z trestné činnosti bývají rozdělovány ve skupině. Finanční prostředky se zpravidla utrácejí společně. Při dělení je patrná hierarchie a podíl na spáchané trestné činnosti.⁶⁸ Příčiny a podmínky delikvence dětí, kriminality mladistvých i kriminality mladých jsou obdobné jako u kriminality dospělých, ale existují zde některé zvláštnosti ovlivňující kriminalitu dětí, mladistvých i mladých dospělých. Proto v boji proti kriminalitě mladé generace, kde musí být nesporně využito všech dostupných a účinných forem je důležité, aby byly využívány

⁶⁷ LANGMEIER, J., KREJČÍKOVÁ, D. *Vývojová psychologie* 3 vydání Praha: Grada Publishing 1998, s. 247-254.

⁶⁸ ČÍRTKOVÁ, L. *Dva pohledy na delikvenci dětí a mladistvých* Kriminalistika, Bulletin Národní protidrogové centrály, 2004. s. 31-37.

specifické postupy. Nejdůležitější je hledání nových účinných forem prevence a výchovného působení.

Dalším z podstatných rozdílů, kterým se mladí pachatelé odlišují od dospělých, je forma možného postihu. Trestně právní úprava je zakotvena v zákoně č. 218/2003 Sb., zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže. Trestní odpovědnost v České republice začíná dnem dovršení patnácti let. Druhým znakem, který musí dle platné legislativy mladiství splňovat, je rozumová a mravní vyspělost.

Vzhledem k výše uvedenému musíme však konstatovat, že valná část mladistvých nechápe dobrodiní, které jim platná legislativa vymezuje. Naopak se setkáváme s případy, kdy mnozí své nezletilosti k trestné činnosti zneužívají. Při určování právních aspektů trestní činnosti mládeže je důležité si uvědomit, že dítě nemá právní vědomí, je snadno zranitelné a ovlivněné okolím.

5.1 Porovnání trestné činnosti dětí a mládeže v České republice a v okrese Mladá Boleslav

Pramenem základních dat o kriminalitě a jejich pachatelích jsou statistické ročenky kriminality v České republice. Policejní statistika vykazuje kriminalitu zjištěnou a objasněnou, statistika státního zastupitelství kriminalitu stíhanou a soudní statistika vykazuje trestné činy pravomocně odsouzené. Pro rozbor kriminality mládeže byly použity jako základní prameny Statistiky kriminality na území České republiky Odboru centrálních informačních systémů, odboru správy řízení a informatiky Policejního prezidia České republiky z let 2009 až 2011. V těchto statistikách se uvádí evidence skutků, které policie kvalifikovala jako trestné činy. Práce čerpá ze statistických dat o objasněných trestných činech.

Cílem bylo zjistit jaký podíl na trestné činnosti v ČR a v okrese Mladá Boleslav mají nezletilý a mladiství, jaké trestné činnosti se dopouští a porovnáním zjistit jak se vyvíjí tato trestná činnost. Na základě zjištěných údajů porovnat trestnou činnost nezletilých a mladistvých za období od roku 2009 do roku 2011 v ČR a v okrese Mladá Boleslav.

Tab. 1: Kriminalita za období od 1. 1. 2009 do 31. 12. 2009 v ČR

Název	zjištěno	objasněno	Kriminalita za období od 1. 1. 2009 do 31. 12. 2009 v ČR		
			Pachatelé celkem	Pachatelé nezletilí 1-14 let	Pachatelé mladiství 15-17 let
Vraždy	181	157	182	0	8
Násilné činy	16887	10951	12194	486	897
Mravnostní činy	1730	1239	1151	82	166
Krádeže vloupáním	54848	10754	8450	436	1002
Krádeže prosté	138369	22657	19361	407	1242
Majetkové činy	212168	38285	32987	1001	2449
Ostatní kriminální činy	19190	13908	13723	382	815
Zbývající kriminalita	53056	49296	47534	95	838
Hospodářské činy	29774	13906	15627	48	174
Obecná kriminalita celkem	249975	64383	60055	1951	4327
Celková kriminalita	332829	127604	123235	2094	5339

Zdroj: POLICEJNÍ PREZIDIUM POLICIE ČR, *Statistiky kriminality*.

Z tabulky vyplývá, že v roce 2009 bylo v ČR spácháno celkem 332829 trestných činů, z toho bylo 127604 skutků objasněno, což činí 38,3 %. Celkem bylo řešeno 123235 pachatelů z toho 2094 nezletilých a 5339 mladistvých. Nezletilí se tedy podíleli na celkové kriminalitě 1,4 % a mladiství 4,6 %. Nejvíce páchali nezletilí

a mladiství majetkové trestné činy a to krádeže vloupáním. Pokud se jedná o celkovou majetkovou kriminalitu, na této se podílí nezletilý 3 % a mladiství 7,6 %. Násilné trestné činy jsou na druhém místě, kdy na této se podílí nezletilý 4 % a mladiství 7,4 % . Další místo má ostatní kriminalita, kam zařazujeme především sprejerství, výtržnictví, nedovolenou výrobu a jiné nakládání s OPL a s jedy a požáry. Na ostatní kriminalitě se podílí nezletilý 2,8 % a mladiství 5,9 %. Další místo má zbývající kriminalita, na které se podílí nezletilý 0,2 % a mladiství 1,8 %. Mezi zbývající kriminalitu zařazujeme dopravní nehody, ohrožení pod vlivem návykové látky, šíření poplašné zprávy.

Tab. 2: Kriminalita za období od 1. 1. 2009 do 31. 12. 2009 v okrese Mladá Boleslav

Název	zjištěno	objasněno	Pachatelé celkem	Pachatelé	
				nezletilí 1-14 let	mladiství 15-17 let
Vraždy	4	4	4	0	0
Násilné činy	112	79	83	3	2
Mravnostní činy	13	10	8	0	1
Krádeže vloupáním	602	84	60	2	5
Krádeže prosté	731	127	124	3	10
Majetkové činy	1479	245	229	7	17
Ostatní kriminální činy	210	171	183	3	10
Zbývající kriminalita	489	463	460	0	16
Hospodářské činy	147	49	66	1	1
Obecná kriminalita celkem	1814	505	503	13	30
Celková kriminalita	2450	1017	1029	14	47

Zdroj POLICEJNÍ PREZIDIUM POLICIE ČR, Statistiky kriminality

V okrese Mladá Boleslav bylo v roce 2009 spácháno celkem 2450 a z toho bylo 1017 skutků objasněno. Celkem bylo řešeno 1029 pachatelů z toho 14 nezletilých a 47 mladistvích. Nezletilí se tedy podíleli na celkové kriminalitě 1,4 % a mladiství 4,6 %. I v okrese Mladá Boleslav nejvíce páchali nezletilý a mladiství majetkové trestné činy. Na celkové majetkové kriminalitě se podíleli nezletilý 3% a mladiství 7,4 %. Na ostatní kriminalitě se podílí nezletilý 1,6 % a mladiství 5,5 %. Další místo má zbývající kriminalita, na které se nepodíleli nezletilý a mladiství 3.5 %. Na násilných trestných činech se podílí nezletilý 0,4 % a mladiství 0,2 % .

Tab. 3: *Kriminalita za období od 1. 1. 2010 do 31. 12. 2010 v ČR*

Kriminalita za období od 1.1.2010 do 31.12.2010 v ČR			Pachatelé		
Název	Zjištěno	Objasněno	Pachatelé celkem	Nezletilí 1-14 let	Pachatelé Mladiství 15-17 let
Vraždy	173	156	186	1	4
Násilné činy	18073	12170	12763	396	743
Mravnostní činy	1811	1354	1197	81	151
Krádeže vloupáním	58758	11765	9114	338	891
Krádeže prosté	126311	20947	18468	293	1089
Majetkové činy	203717	37665	32651	756	2183
Ostatní kriminální činy	25437	20440	19333	289	615
Zbývající kriminalita	35960	32657	32065	34	159
Hospodářské činy	28371	13382	14453	50	159
Obecná kriminalita celkem	249038	71629	65944	1522	3692
Celková kriminalita	313387	117685	112477	1606	4010

Zdroj POLICEJNÍ PREZIDIUM POLICIE ČR, *Statistiky kriminality*

V roce 2010 došlo oproti roku 2009 v ČR k poklesu trestné činnosti a to o 6%. Bylo spácháno celkem 313387 trestných činů a z toho bylo 117685 skutků objasněno, což činí 37,6 %. Celkem bylo řešeno 112477 pachatelů z toho 1606 nezletilých a 4010 mladistvých. Nezletilí se tedy podíleli na celkové kriminalitě 1,4 % a mladiství 3,6 %. I v roce 2009 nejvíce páchali nezletilý a mladiství majetkové trestné činy, kdy na této se podílí nezletilí 2,3 % a mladiství 6,7 %. Násilné trestné činy jsou na druhém místě, kdy na této se podílí nezletilý 3,1% a mladiství 5,8 %. Na ostatní kriminalitě se podílí nezletilý 1,5 % a mladiství 5,8 %.

Tab. 4: *Kriminalita za období od 1. 1. 2010 do 31. 12. 2010 v okrese Mladá Boleslav*

Kriminalita za období od 1. 1. 2010 do 31. 12. 2010 v okrese Mladá Boleslav			Pachatelé		
Název	Zjištěno	Objasněno	Pachatelé celkem	Nezletilí 1-14 let	Pachatelé Mladiství 15-17 let
Vraždy	1	1	1	0	0
Násilné činy	90	67	68	0	1
Mravnostní činy	10	8	15	0	6
Krádeže vloupáním	512	98	71	3	1
Krádeže prosté	883	97	102	1	8
Majetkové činy	1535	218	201	5	12
Ostatní kriminální činy	191	150	158	0	7
Zbývající kriminalita	374	350	356	0	2
Hospodářské činy	117	49	67	0	1
Obecná kriminalita celkem	1826	443	442	5	26
Celková kriminalita	2318	843	865	5	29

Zdroj POLICEJNÍ PREZIDIUM POLICIE ČR, *Statistiky kriminality*

V roce 2010 došlo oproti roku 2009 v Mladé Boleslavi také k poklesu trestné činnosti a to o 5,4 %. Bylo spácháno celkem 2318 trestných činů a z toho bylo 843 skutků objasněno, což činí 36,4 %. Celkem bylo řešeno 865 pachatelů z toho 5 nezletilých a 29 mladistvích. Nezletilí se tedy podíleli na celkové kriminalitě 0,6 % a mladiství 3,4 %. Nejvíce páchali nezletilý a mladiství majetkové trestné činy, kdy na této se podílí nezletilý 2,5 % a mladiství 6 %. Mravnostní trestné činy jsou na druhém místě kdy na této se nepodílí nezletilý, ale mladiství až 40 %. Na ostatní kriminalitě se podílí pouze mladiství a to 4,4 %.

Tab. 5: *Kriminalita za období od 1. 1. 2011 do 31. 12. 2011 v ČR*

Kriminalita za období od 1. 1. 2011 do 31. 12. 2011 v ČR			Pachatelé		
Název	Zjištěno	Objasněno	Pachatelé celkem	Nezletilí 1-14 let	Pachatelé Mladiství 15-17 let
Vraždy	173	148	166	0	5
Násilné činy	19409	13148	13444	348	722
Mravnostní činy	2086	1239	1151	78	175
Krádeže vloupáním	59672	12092	10061	355	927
Krádeže prosté	124274	22130	19677	328	1083
Majetkové činy	203675	39348	34842	828	2208
Ostatní kriminální činy	27787	22334	20473	248	651
Zbývající kriminalita	35984	32560	61626	38	160
Hospodářské činy	28216	13365	13349	28	122
Obecná kriminalita celkem	252957	76295	69983	1502	3756
Celková kriminalita	317177	122238	114975	1568	4038

Zdroj POLICEJNÍ PREZIDIUM POLICIE ČR, *Statistiky kriminality*

V roce 2011 došlo oproti roku 2010 v ČR k mírnému nárůstu trestné činnosti a to o 6%. Bylo spácháno celkem 317177 trestných činů a z toho bylo 122238 skutků objasněno, což činí 38,5 %. Celkem bylo řešeno 114975 pachatelů z toho 1568 nezletilých a 4038 mladistvích. Nezletilí se podíleli na celkové kriminalitě 1,4 % a mladiství 3,5 %. Majetkové trestné činy jsou opět v popředí, kdy na této se podílí nezletilý 2,4 % a mladiství 6,3 %. Násilné trestné činy jsou na druhém místě kdy na této se podílí nezletilý 2,6% a mladiství 5,4 %. Na ostatní kriminalitě se podílí nezletilý 1,2 % a mladiství 3,2 %.

Tab. 6: *Kriminalita za období od 1. 1. 2011 do 31. 12. 2011 v okrese Mladá Boleslav*

Kriminalita za období od 1. 1. 2011 do 31. 12. 2011 v okrese Mladá Boleslav			Pachatelé		
Název	Zjištěno	Objasněno	Pachatelé celkem	Nezletilí 1-14 let	Pachatelé Mladiství 15-17 let
Vraždy	1	1	1	0	0
Násilné činy	110	82	73	0	6
Mravnostní činy	10	7	7	0	1
Krádeže vloupáním	644	155	85	9	14
Krádeže prosté	866	118	98	4	6
Majetkové činy	1685	312	299	15	36
Ostatní kriminální činy	217	187	167	3	4
Zbývající kriminalita	358	333	338	0	1
Hospodářské činy	160	71	70	0	0
Obecná kriminalita celkem	2022	588	476	18	37
Celková kriminalita	2540	992	884	18	38

Zdroj POLICEJNÍ PREZIDIUM POLICIE ČR, *Statistiky kriminality*

V roce 2011 došlo v porovnání s rokem 2010 v Mladé Boleslavi k mírnému nárůstu trestné činnosti a to o 8,7%. Bylo spácháno celkem 2540 trestných činů a z toho bylo 992 skutků objasněno, což činí 39 %. Celkem bylo řešeno 884 pachatelů z toho 18 nezletilých a 38 mladistvích. Nezletilí se tedy podíleli na celkové kriminalitě 2 % a mladiství 4,3 %. Nejvíce páchali nezletilí a mladiství majetkové trestné činy, kdy na této se podílí nezletilí 2,5 % a mladiství 6 %. Násilné trestné činy jsou na druhém místě, kdy na této se podílí pouze mladiství 8,2 %. Na ostatní kriminalitě se podílí nezletilí 1,8 % a mladiství 2,4 %.

Tab. 7: *Stav kriminality nezletilých za období 2009 – 2011 v ČR*

Kriminalita nezletilých 1-14 let v ČR			
	2009	2010	2011
Vraždy	0	1	0
Násilné činy	486	396	348
Mravnostní činy	82	81	78
Krádeže vloupáním	436	338	355
Krádeže prosté	407	293	328
Majetkové činy	1001	756	828
Ostatní kriminální činy	382	289	248
Zbývající kriminalita	95	34	38
Hospodářské činy	48	50	28
Obecná kriminalita celkem	1951	1522	1502
Celková kriminalita	2094	1606	1568

Zdroj POLICEJNÍ PREZIDIUM POLICIE ČR, *Statistiky kriminality*

Tab. 8: *Stav kriminality nezletilých za období 2009 – 2011 v okrese Mladá Boleslav*

Kriminalita nezletilých 1-14 let v okrese Mladá Boleslav			
	2009	2010	2011
Vraždy	0	0	0
Násilné činy	3	0	0
Mravnostní činy	0	0	0
Krádeže vloupáním	2	3	9
Krádeže prosté	3	1	4
Majetkové činy	7	5	15
Ostatní kriminální činy	3	0	3
Zbývající kriminalita	0	0	0
Hospodářské činy	1	0	0
Obecná kriminalita celkem	13	5	18
Celková kriminalita	14	5	18

Zdroj POLICEJNÍ PREZIDIUM POLICIE ČR, *Statistiky kriminality*

Pokud porovnáme celkovou kriminalitu nezletilých v ČR a okrese Mladá Boleslav, tak v ČR došlo v roce **2010** oproti roku 2009 k poklesu kriminality o **23,3 %** a v Mladé Boleslavi o **64,2 %**. V roce **2011** však došlo k zvýšení kriminality a to v ČR o **2,4 %** ale v okrese Mladá Boleslav až o **260 %**. Ke zvýšení došlo v ČR a také v okrese Mladá Boleslav především u majetkových trestných činů. V ČR mimo to došlo k navýšení zbývající kriminality.

Tab. 9: *Stav kriminality mladistvých za období 2009 – 2011 v ČR*

Kriminalita mladistvých 15-17 let v ČR			
	2009	2010	2011
Vraždy	8	4	5
Násilné činy	897	743	722
Mravnostní činy	166	151	175
Krádeže vloupáním	1002	891	927
Krádeže prosté	1242	1089	1083
Majetkové činy	2449	2183	2208
Ostatní kriminální činy	815	615	651
Zbývající kriminalita	838	159	160
Hospodářské činy	174	159	122
Obecná kriminalita celkem	4327	3692	3756
Celková kriminalita	5339	4010	4038

Zdroj POLICEJNÍ PREZIDIUM POLICIE ČR, *Statistiky kriminality*

Tab. 10: Stav kriminality mladistvých za období 2009 – 2011 v okrese Mladá Boleslav

Kriminalita mladistvých 15-17 let v okrese Mladá Boleslav			
	2009	2010	2011
Vraždy	0	0	0
Násilné činy	2	1	6
Mravnostní činy	1	6	1
Krádeže vloupáním	5	1	14
Krádeže prosté	10	8	6
Majetkové činy	17	12	36
Ostatní kriminální činy	10	7	4
Zbývající kriminalita	16	2	1
Hospodářské činy	1	1	0
Obecná kriminalita celkem	30	26	37
Celková kriminalita	47	29	38

Zdroj POLICEJNÍ PREZIDIUM POLICIE ČR, *Statistiky kriminality*

Pokud porovnáme celkovou kriminalitu nezletilých v ČR a okrese Mladá Boleslav, tak v ČR došlo v roce 2010 oproti roku 2009 k poklesu kriminality o **24,9 %** a v Mladé Boleslavi o **38,3 %**. Snížení se týkalo všech druhů kriminality a to jak v celorepublikovém měřítku, tak i v mladoboleslavském okrese vyjma mravnostní trestní činy kde došlo v okrese Mladá Boleslav ke zvýšení. V roce 2011 však došlo k zvýšení kriminality a to v ČR o **0,7 %** ale v okrese Mladá Boleslav až o **31%**. Ke zvýšení došlo v ČR a také v okrese Mladá Boleslav především u majetkových trestných činů. V ČR došlo k navýšení u mravnostních činů, ostatní a zbývající kriminality, kdy v mladoboleslavském okrese došlo ke snížení. V okrese Mladá Boleslav došlo k zvýšení u násilných trestních činů.

Závěr porovnání

Dá se konstatovat, že vývoj kriminality dětí na celorepublikové i regionální úrovni je v podstatě shodný. Rovněž skladba kriminality mládeže na území Mladoboleslavského okresu je přibližně shodná s celorepublikovou. Nejvíce zastoupeny jsou trestné činy řadící se ke kriminalitě majetkové, násilné, naopak zcela zanedbatelná je kriminalita hospodářská. Podíl mladistvých a nezletilých na celkem spáchané kriminalitě je přibližně stejný jak v celorepublikovém tak i Mladoboleslavském okrese. V roce 2010 byl pokles kriminality v mladoboleslavském okrese vyšší než v celorepublikovém. Rozdíl je v navýšení kriminality v okrese Mladá Boleslav proti celorepublikovému stavu kriminality dětí a mladistvých v nárůstu mravnostní

kriminality v roce 2010 oproti roku 2009 až o 500 %, ale v roce 2011 nastal opět pokles na původní stav. V roce 2011 došlo k navýšení celkové kriminality u nezletilých 260 % a u mladistvích o 31 % což je velice alarmující. Všichni aktéři prevence by měli o to více zvýšit počet preventivních aktivit.

6 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

Mladá Boleslav je průmyslovým městem v středočeském kraji, kde nejvýznamnější místo má závod Škoda Auto a.s, v kterém pracuje více než 21.000 zaměstnanců, a dále přibližně 3.000 tzv. externích pracovníků, což jsou zaměstnanci jiných firem, kteří se přímo v závodě podílejí na výrobě. Díky tomuto závodu je ve městě nízká nezaměstnanost, což má kladný vliv na kriminalitu.

Záporem je však, že v závodě pracují většinou oba rodiče ve třísměnném provozu a nezletilý i mladiství jsou často bez dozoru, což vede ke ztrátě kontroly nad vývojem dítěte. Dalším negativním jevem je, že z důvodu pracovního zařazení v automobilce ve městě bydlí hodně přechodně ubytovaných lidí. V domech je hodně pronajatých bytů, kdy toto poskytuje velkou anonymitu. Může dojít k tomu, že děti a mladiství začnou v tomto anonymním prostředí vyhledávat aktivity, které vedou k sociálně patologickému jednání a to páchání přestupků, trestních činů a podobně.

6.1 Dotazníkové šetření

Cíl průzkumu a hypotézy

Teoretické kapitoly a informace o prevenci v regionu vytvořily prostor pro praktické zacílení bakalářské práce. Vzhledem k tomu, že kriminalita dětí a mladistvých v Mladé Boleslavi v roce 2011 vzrostla, cílem praktické části je zjištění zda aktivity zaměřené na prevenci kriminality v Mladé Boleslavi na základních školách jsou dostatečné a pro žáky zajímavé, jestli mají pro žáky nějaký smysl a mají vliv na jejich budoucí chování. Dalším cílem bylo navržení zlepšení stavu prevence kriminality a její využití v praxi samými respondenty, na než jsou preventivní aktivity zacíleny.

Formulování hypotéz:

Hypotéza 1. Více jak 60 % žáků poskytli informace o volnočasových aktivitách rodiče.

Hypotéza 2. Předpokládám, aktivity v rámci prevence kriminality považuje více než 40 % žáků za zbytečné

Hypotéza 3. Předpokládám, že alespoň 60 % žáků preferuje zaměření prevence na podávání a požívání alkoholu.

Charakteristika výběrového souboru

V Mladé Boleslavi je celkem 12 základních škol, z toho je 9 zřízených Magistrátem města Mladá Boleslav a dále 2 základní školy pro vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, kdy zřizovatelem je Středočeský kraj. Pro výzkum byly náhodným výběrem vybrány 4 základní školy, kde bylo osloveno celkem 70 respondentů, kteří jsou žáky současných devátých tříd. Tito žáci byli vybráni z důvodu zjištění stavu prevence kriminality po celou dobu školní docházky, proto dotazníky byly dány pouze žákům devátých tříd. Náhodným výběrem byly zvoleny čtyři základní školy ve městě Mladá Boleslav a to 6. ZŠ, 7. ZŠ, 8. ZŠ a 9. ZŠ.

Použité metody

Ke sběru dat je použita písemná forma - anonymní dotazník, kde bylo celkem 20 otázek, z toho byly některé otevřené a některé uzavřené. Dotazník je uveden v příloze této bakalářské práce. Tato forma byla volena proto, že poskytuje dětem anonymitu a tím dává větší pravděpodobnost, že děti budou na otázky odpovídat pravdivě. Zároveň dotazník zamezuje zásahům jiné osoby. Dotazník byl dětem předán osobně, aby se respondenti mohli v případě nejasnosti zeptat na význam položené otázky. Některé otázky byly otevřené, aby děti mohly vyjádřit svůj názor, návrhy, nebo poznatky na dotazované věci.

Analýza výsledků

Tab. 11: Charakteristika respondentů. (otázky č. 1 až 3)

Věk	Počet	Pohlaví	Počet	Bydliště	Počet
14 let	23	chlapec	30	s rodiči	49
15 let	47	dívka	40	s jedním s rodičů	21
16 let	0			u jiné osoby	0
Celkem	70	Celkem	70	celkem	70

Vlastní zdroj

První otázky jsou zaměřeny na obecné informace. Z tabulky vyplývá, že na dotazník odpovídaly děti ve věku od 14-15 let, 60 % dívky a 40 % chlapci z celkového počtu 70 respondentů, kdy 70 % dotazovaných bydlí s rodiči a 30 % pouze s jedním s rodičů.

Tab. 12: Páchání trestné činnosti dětmi. (otázka č. 4)

Vyslýchán na Policii ČR pro skutek spáchán dětmi	Počet
ano	3
ne	67
ano a opakovaně	0
Celkem	70

Vlastní zdroj

Pouze 3 ze 70 dotazovaných dětí se doznalo, že již byly vyslýchány Policií ČR pro spáchání trestné činnosti., což dokládá, že zjištění a objasnění páchané protiprávní činnosti nezletilých je nízké pokud výsledky porovnáme s odpověďmi dětí v otázce č. 10.

Tab. 13: Páchání trestné činnosti na dětech. (otázka č. 5)

Vyslýchán na Policii ČR pro skutek spáchán na jeho osobě	Počet
ano	7
ne	63
ano a opakovaně	0
Celkem	70

Vlastní zdroj

Pouze na 7 ze 70 dotazovaných dětí byla spáchána trestná činnost, kdy věc byla šetřena Policií ČR. Zde se však jedná pouze již o trestnou činnost oznámenou, kdy velkou roli má také latentní trestná činnost, kterou oběti neoznámí.

Tab. 14: Využití volného času. (otázky č. 6 až 7)

Zájemový kroužek	Počet	Trávení volného času	Počet
ano	44	zájemovou činností	36
ne	26	s kamarády	40
		na PC	33
		Jinak	6
Celkem	70		

Vlastní zdroj

Tab. 15: *Informace a možnosti využívání volného času. (otázky č. 8 až 9)*

Dostatek míst trávení volného času	Počet	Informace o užívání volného času	Počet
ano	48	rodič	52
ne	22	škola	24
		sociální pracovník	33
		jiná osoba	6
Celkem	70		

Vlastní zdroj

Otázkami č. 8 až 9 byly zjišťovány volnočasové aktivity dětí. V otázce č. 8 a č. 9 měli děti možnost označit dvě otázky, proto je konečný počet vyšší než počet respondentů. Je potěšující, že více než 60 % dětí tráví čas v zájmových kroužcích. Stejný počet dětí však tráví čas s kamarády, kdy je otázkou jakou činností se při tomto zabývají. Přibližně 70 % oslovených dětí považuje Mladou Boleslav za místo, kde je dostatek míst k trávení volného času, kdy o těchto možnostech je z aktérů obeznámují především rodiče.

Tab. 16: *Páchání protiprávní činnosti (otázka č. 10)*

Protiprávní činnost	ano	ne	Celkem
Kouření	30	40	70
Požítí alkohol	57	13	70
Požítí drog	3	67	70
Krádež	1	69	70
Šikana	8	62	70
Pohlavní styk	8	62	70
Úmyslné poškození cizí věci	7	63	70
Ublížení na zdraví	1	69	70

Vlastní zdroj

Touto otázkou bylo zjišťováno, jakého protiprávního jednání se děti na základních školách dopouští, a na které je potřeba se více při prevenci zaměřit. Z výsledků bylo zjištěno, že 40 % dotázaných dětí kouří, až 80 % požívá alkoholické nápoje. Tento stav je alarmující vzhledem k tomu, že v České republice je zákaz prodeje alkoholu a tabákových výrobků osobám mladším 18 let, kdy přesto tak vysokému počtu dětí byly tyto výrobky prodány, nebo poskytnuty zletilými osobami. Dále 10 % dětí se doznalo k šikaně, úmyslnému poškození věci což svědčí o agresivitě dětí. K pohlavnímu styku se doznalo 8 žáků, kdy však jejich věk byl již 15 let.

Tab. 17: *Znalost prevence kriminality. (otázka č. 11)*

Znalost významu a účelu prevence kriminality	Počet
ano	16
ne	54
Celkem	70

Vlastní zdroj

Otázkou bylo zjišťováno, zdali je dětem známo co znamená pojem prevence kriminality, čím se zabývá. Z výzkumu je patrné, že děti nevědí co je prevence kriminality, neznají její účel.

Tabulka č. 18 *Právní vědomí. (otázka č. 12)*

Znalost pojmů	ano	ne	celkem
šikana	69	1	70
extremismus	10	60	70
loupež	60	10	70
krádež	65	5	70
pohlavní zneužívání	67	3	70
podvod	63	7	70
ublížení na zdraví	60	10	70
drogy	69	1	70
trestný čin	62	8	70

Vlastní zdroj

Touto otázkou bylo zjišťováno, jaké mají děti základy právního vědomí. Více než 90 % respondentů jsou právní pojmy srozumitelné, vyjma pojem extremismus, kde kladně odpovědělo pouze 13 % dětí. Následným rozhovorem, po vyplnění dotazníku, však děti uváděly k jednotlivým pojmům nepřesný výklad. Toto dokládá, že právní vědomí učitelů není dostatečné. Nižší právní vědomí pedagogů je vhodné řešit školením, nebo na toto téma přizvat odborníky.

Tab. 19: *Aktéři, formy prevence a účast na preventivních aktivitách. (otázky č. 13, 14 a 15)*

Zvyšování právního vědomí	Počet	Formy zvyšování právního vědomí	Počet	Účast na preventivních aktivitách	Počet
rodiče	58	v rámci vyučování	51	besedy	51
učitelé	54	nástěnky	7	přednášky	7
sociální pracovníci	5	přednášky	37	poradenské centra	37
policisté	19	televize	43	názorné akce	43
jiné osoby	21	jinak	11	jinak	11
nikdo	2				

Vlastní zdroj

Těmito otázkami bylo zjišťováno, jakým způsoby prevence se ve školách užívají, kteří aktéři se do ní zapojují a zda se děti těchto preventivních aktivit účastní. Odpověďmi bylo potvrzeno, že primární prevencí se zabývají především rodiče a učitelé. Děti měly označit všechny správné odpovědi. Formy, kterými se děti s prevencí seznamují, jsou především přednáškami rodičů a výkladem učitelů v rámci vyučovacích hodin. Nedílnou součástí jsou také informace, které získávají sdělovacími prostředky. Je potěšující, že 50 % respondentů navštívilo také poradenská centra, kde jsou pracovníci, kteří jsou na prevenci školení a informace, které jim předávají, jsou na vysoké úrovni.

Tab. 20: Způsob, kvalita preventivních opatření a znalost pomoci. (otázky č. 16, 17 a 18)

Způsob preventivních aktivit	Počet	Spokojenost s informacemi	Počet	Znalost pomoci při páčání TČ	Počet
nudné, ale poučné	34	ano	51	ano	65
zajímavé a poučné	30	ne	19	ne	5
zbytečné	5				
nesrozumitelné	1				
celkem	70	celkem	70	celkem	70

Vlastní zdroj

Z výzkumu vyplývá, že více než 70 % respondentů považuje informace, které se jim v rámci prevence poskytují za dostačující. Židěti ví na koho se obrátit s pomocí, pokud je na jejich osobě páčána trestná činnost. Více než 90 % dotazovaných dětí si uvědomuje důležitost preventivních aktivit, které považují za poučné. Je však více se zaměřit na způsob provádění prevence, protože polovina dětí považuje způsob předávání informací za nudné.

Tab. 21: Požadavky na informace z oblasti prevence kriminality a podněty k jejich předání. (otázky č. 19, 20)

Zájem o témata prevence	Počet	Podněty k provádění prevence	Počet
podávání a požívání alkoholu	14	hry	24
distribuce a požívání drog	19	letáky	8
kouření	6	besedy	33
trestná činnost	34	přednášky	32
chování v dopravě	14	promítání filmů	43
zvyšování právního vědomí	22	jiný způsob	1
záškoláctví	10		
šikana	19		
jiné témata	11		

Vlastní zdroj

U obou otázek mohly děti vybírat 3 odpovědi, nebo do poslední odpovědi napsat své téma nebo podnět. Cílem otázek bylo zjistit, o jaké témata mají děti zájem a navrhnout, jak by si předávání představovali. Nejvíce respondentů má zájem o informace v oblasti trestné činnosti a zvyšování právního vědomí. Dalším je distribuce a požívání drog a šikana. Nejméně mají děti zájem o témata kouření a záškoláctví. Dále děti uváděly, že by měly zájem o informace o pohlavním zneužívání a pohlavním styku. Způsoby, jakými by měla být prováděna prevence, děti uváděly především názornou formu promítání filmů, následně besedy a přednášky a také hry. Nejméně mají zájem o letáky. Pouze jeden respondent uvedl, že by neměla probíhat prevence vůbec. Návrh na způsob prevence dětmi nebyl uveden.

Vyhodnocení hypotéz:

Hypotéza 1. Více jak 60 % žáků poskytli informace o volnočasových aktivitách rodiče. **Tato hypotéza se potvrdila.** 74 % oslovených dětí, jsou o možnostech využití volného času seznámeni především rodiči.

Hypotéza 2. Aktivity v rámci prevence kriminality považuje více než 40 % žáků zbytečné. **Tato hypotéza se nepotvrdila.** Více jak 90 % dětí považuje preventivní aktivity za poučné i když přibližně 50 % dětí se vyjádřilo, že předávání informací provádí aktéři nezajímavým, nudným způsobem.

Hypotéza 3. Alespoň 60 % žáků preferuje zaměření prevence na podávání a požívání alkoholu. **Tato hypotéza se nepotvrdila.** Zájem mají děti především o informace o trestné činnosti a což je velice potěšující o zvyšování právního vědomí.

Závěr výzkumu:

Výsledky dotazníkového šetření bylo zjištěno, že prevenci kriminality na základních školách se věnují především učitelé a v menší míře Policie ČR. Ostatní aktéři na základních školách působí minimálně. Individuálně se zabývají prevencí kriminality u dětí, kteří již trestnou činnost spáchali. V regionu je dostatek míst na trávení volného času a také přibližně 60 % dětí tráví volný čas zájmovou činností. O možnostech využití volného času je informují především rodiče a následně učitelé ve škole. Přesto, že samotný pojem „Prevence kriminality“ není dětem znám, více než 90 % respondentů jsou právní pojmy srozumitelné a znají význam protiprávní činnosti. Děti dostávají informace o trestné činnosti především doma od rodičů a ve škole od učitelů. Na základních školách jsou jim poskytovány informace v rámci vyučovacích

předmětů. Děti na základních školách se účastní besed a přednášek na téma prevence kriminality. Považují informace, které získaly v rámci preventivních aktivit za dostatečné a poučné, i když 50 % dětí je považuje za nudné, kdy samotné děti by volily raději metodu promítání filmů a besed. Přesto, že děti většinou vědí, které činnosti jsou v rozporu se zákonem, více jak 80 % dětí na základních školách se doznalo k užití alkoholu, 40 % ke kouření a 10 % k šikaně, pohlavnímu styku a úmyslnému poškození majetku.

Ze zjištěného vychází najevo, že je potřeba intenzivněji zapojit do preventivní činnosti i ostatní aktéry. Způsob seznamování dětí by měl být více názorný, zaměřen na zvyšování právního vědomí a trestnou činnost. Na toto téma by měli besedy a přednášky provádět především policisté, kteří mají zkušenosti s trestnou činností a vyšší právní vědomí jako učitelé. Nižší právní vědomí pedagogů je vhodné řešit školením, nebo na toto téma přizvat odborníky. Dále by se měli při přednáškách více objevovat témata kouření, požívání alkoholu a návykových látek, protože užívání těchto látek je již v tak ranném věku velice intenzivní. S výsledky tohoto šetření byli seznámeni ředitelé jednotlivých škol, aby v následné přípravě a plánování preventivních aktivit mohli zapracovat zjištěné skutečnosti. Výsledky této práce využije autorka také při provádění preventivní práce na základních školách.

6.2 Řízené rozhovory

Cílem rozhovorů bylo zjištění způsobu provádění prevence kriminality dětí na základních školách v regionu Mladá Boleslav, spolupráce s jednotlivými aktéry, a zjištění závad při realizaci prevence. Z tohoto důvodu byla svolena metoda polostandardizovaného rozhovoru. Metoda rozhovoru je nejrozšířenější metodou, kdy touto získáváme informace o prováděných aktivitách.

Charakteristika výběrového souboru

V Mladé Boleslavi je celkem 12 základních škol. Pro výzkum byly vybrány 2 základní školy, na kterých se také provádělo dotazníkové šetření mezi dětmi. Jednalo se o školy, které jsou na opačné straně města. Zde byli osloveni ředitelé, kteří zodpovídají za prevenci kriminality. Jednalo o základní školy ve městě Mladá Boleslav a to 6. Základní škola, ul. Jilemnického 1152 a 9. Základní školu, ul. 17. listopadu 1325.

Základní škola Mladá Boleslav, 17. listopadu 1325, je plně organizovaná škola s devíti postupnými ročníky. Na prvním i druhém stupni je v letošním roce 13 tříd, kterou navštěvuje 450 žáků. Ve škole je 36 pedagogů. Ředitelkou školy je Mgr. Iva Kollinová.

Základní škola Mladá Boleslav, Jilemnického 1152, je škola s devíti postupnými ročníky. V letošním roce je ve škole 17 tříd, kterou navštěvuje 329 žáků. Ve škole je 24 pedagogů. Ředitelem školy je Ing. Tomáš Suchý.

Použité metody

[Za účelem dosažení cíle byla zvolena metoda kvalitativní analýzy. Výhodou této metody je osobní kontakt s dotazovanými osobami a tím vzniká možnost vysvětlení zadávaných otázek, nebo odpovědí a také možnost doplňujících otázek. U kvalitativního výzkumu se oslovuje méně respondentů, ale se zaměřením více na hloubku zjišťované věci. Ke sběru dat je použita metoda řízeného polostandardizovaného rozhovoru. Byly položeny celkem pouze 4 pevně stanovené otázky, kdy respondentům byla dána možnost rozebrat problém více do hloubky.

Otázky:

1. Kdo má na starosti prevenci sociálně patologických jevů na vaší škole?
2. Jakým způsobem se provádí prevence na vaší základní škole?
3. S kterými aktéry škola spolupracuje?
4. S jakými problémy se při prevenci setkáváte?

Odpovědi na položené otázky byly zapisovány přímo v písemné podobě. Vzhledem k tomu, že odpovědi byly většinou shodné, není každá z odpovědí zapsána samostatně.

Odpověď na otázku č. 1: Na obou základních školách má prevenci sociálně patologických jevů na starost metodik prevence, který také zpracovává na daný školní rok minimální preventivní program ve spolupráci s ředitelem školy a ostatními pedagogy. Mimo něj na obou školách působí také výchovný poradce. Externě školy spolupracují s psychologem. Za prevenci odpovídají ředitelé, kteří spolupracují při tvorbě Minimálního preventivního programu.

Odpověď na otázku č. 2: Provedenými rozhovory na 6. i 7. Základní škole v Mladé Boleslavi bylo zjištěno, že prevence kriminality dětí provádí v rámci Minimálního preventivního programu, který je vydáván na základě Metodického pokynu k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních (MŠMTČR č.j.:20006/2007/51). Obě školy měly za školní rok 2010/2011 vypracovanou zprávu o stavu prevence a vypracován Minimální preventivní program na školní rok 2011/2012. Ve školách se snaží klást velký důraz především na primární i sekundární prevenci, s přihlédnutím na věk žáků a osobnostní zvláštnosti. Program probíhá nenásilnou formou a jsou v co největší míře uplatňovány mezipředmětové vazby, aby celkové působení bylo efektivní. Jeho prvky jsou zařazeny do školního výukového programu.

Prevence směrem k dětem

V oblasti výuky jsou témata sociálně patologických jevů začleňována do výuky do následujících vyučovacích předmětů – prvouka, přírodověda, rodinná výchova, občanská výchova, výchova ke zdraví, tělesná výchova. Po celý rok jsou žáci informováni o možnosti řešení problémů z oblasti sociálně patologických jevů prostřednictvím informační tabule a školního informačního kanálu, a dále mají možnost využití konzultací s výchovným poradcem a metodikem školní prevence. V rámci oblasti volno časových aktivit a zvyšování příznivého klimatu třídy a celé školy se provádí organizování výletů, exkurzí, lyžařského kurzu, sportovních dnů. Žáci se účastní se na sportovních soutěžích v rámci školních, okresních a krajských kol. Další formou prevence kriminality jsou besedy a výchovně-vzdělávací akce prováděné ve spolupráci s Centrem primární prevence Semiramis o. s., Policií ČR, Městskou policií, zdravotními pojišťovnami. Jedná se například o besedy na téma „Prevence kriminality“, „Vztahy mezi dívkami a chlapci“, „Sex, AIDS a vztahy“, „Vztahy a pornografie“, „Marihuana a nuda“, „Kamarádství vs. šikana“, motivační pořad „Tancuj a nedrob“, přehlídka studentských filmů s protidrogovou tematikou, „Natoč film“, návštěva divadelních představení. Na 6. základní škole každý rok provádí s žáky 8. a 9. tříd exkurzi do věznice v Jiřicích, kde se děti účastní besedy nejen s příslušníky vězeňské služby, ale také s vězni.

Prevence směrem k rodičům

Rodiče se s tématem prevence kriminality na základních školách seznamují především na rodičovských schůzkách, konzultacích a individuálními pohovory. Také jsou neprodleně informováni o situaci, která se bezprostředně týká jejich dítěte. Na rodičovských schůzkách je věnovaná pozornost tématům absence, šikany, krádež a užívání návykových látek. Další formou, jak jsou na toto téma rodiče seznamováni, jsou webové stránky škol.

Prevence směrem k pedagogickým pracovníkům

Pedagogický sbor je o průběhu prevence na škole informován metodikem prevence. Sebevzdělávání celého pedagogického sboru v problematice sociálně patologických jevů se provádí formou odborných seminářů.

Odpověď na otázku č. 3: Obě školy spolupracují při preventivních akcích s Centrem primární prevence Semiramis v. o. s., Policií ČR, Městskou policií, zdravotními pojišťovnami, pedagogicko-psychologickou poradnou. Na 6. základní škole spolupracují i s věznicí Jiřice, na 9. základní škole spolupracují s Občanským sdružením Slánka.

Odpověď na otázku č. 4: Rozhovory bylo zjištěno, že spolupráce s rodiči je často náročná. Rodiče se na třídní schůzky nedostavují a ani nereagují na žádosti o konzultaci. Často se jedná právě o rodiče žáků, kteří mají vzdělávací a výchovné problémy. Všichni aktéři prevence kriminality mládeže mají velké množství různých činností a aktivit, ale jejich propagace je nízká. Ke spolupráci s některými aktéry prevence školy nepřistupují tak často, protože se jedná o finančně částečně hrazenou službu, proto jsou školy omezené množstvím finančních prostředků. Ten samý problém mají školy i při organizování volnočasových aktivit.

Závěr rozhovorů.

Prevence kriminality na základních školách v Mladé Boleslavi je na velice dobré úrovni. Školy neopomíjejí důležitost prevence. Informace rodičům i žákům předávají včas a dostatečné míře. A to nejen v rámci vyučovacích hodin, třídních schůzek, ale také organizováním přednášek, či besed za účasti ostatních aktérů prevence. Velice

kladně můžeme hodnotit interaktivní tabuli, na které se mohou děti během přestávek seznamovat s tématy prevence, nástěnky a organizování volnočasových aktivit. O činnosti ostatních aktérů prevence, kteří působí v regionu Mladá Boleslav je dobré děti i rodiče více informovat, protože aktéři prevence kriminality mládeže mají velké množství různých činností a aktivit, ale jejich propagace je však nízká. Tyto informace jsou poskytovány především kriminálně závadové mládeži, která již nějaké delikventní jednání vykonala a touto činností se snaží odstranit recidivu jejich jednání. Z tohoto důvodu je potřeba se do budoucna zaměřit více i na děti a mládež, která žádné delikventní jednání ještě nevykonala. To je možné samozřejmě pouze vzájemnou spoluprací mezi všemi aktéry prevence kriminality. Hlavním principem prevence je hlavně předcházet, než napravit kriminálně-zavadové chování dětí. K tomuto by měla směřovat celá činnost v oblasti prevence.

ZÁVĚR

Zřejmě nejdůležitějším opatřením kriminality nezletilých a mladistvých je prevence, a to veškeré aktivity směřující k předcházení páchané trestné činnosti, snižování jejího výskytu a odstranění kriminogenních faktorů. Patří sem problematika rodiny, školství, zdravotnictví a volného času. Dále prevence se zaměřením na snižování možnosti páchaní trestného činu a zvyšování pravděpodobnosti odhalení pachatele.

Prevence kriminality by neměla být pouze záležitostí trestní justice, tedy soudů, ale svůj podíl by měli mít školy i instituce státu působící ve sféře sociální a také instituce nestátní, tedy politická sdružení, občanské iniciativy, zájmové kroužky a nadace. Pokud má však být prevence účinná, je nezbytné důsledné dodržování platných norem při její realizaci.

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjištění stavu prevence kriminality dětí na základních školách v regionu Mladá Boleslav. Analýzou a srovnáním statistických dat bylo zjištěno, že vývoj kriminality dětí na celorepublikové i regionální úrovni je v podstatě shodný. Rovněž skladba kriminality mládeže na území Mladoboleslavského okresu přibližně kopíruje skladbu celorepublikovou. Nejvíce zastoupeny jsou trestné činy řadící se ke kriminalitě majetkové. Podíl mladistvých a nezletilých na celkem spáchané kriminalitě je přibližně stejný jak v celorepublikovém tak i Mladoboleslavském okrese. Rozdíl je v navýšení kriminality v okrese Mladá Boleslav proti celorepublikovému stavu kriminality dětí a mladistvých v roce 2011, kdy došlo k navýšení celkové kriminality u nezletilých až o 64% a u mladistvých o 31 % což je velice alarmující. Všichni aktéři prevence by měli o to více zvýšit počet preventivních aktivit.

Provedeným šetření na základních školách v Mladé Boleslavi vychází najevo, že je potřeba intenzivněji zapojit do preventivní činnosti mimo pedagogy a rodiče, také ostatní aktéry. Způsob předávání informací dětem by měl být více názorný, s využitím audiovizuální techniky a zaměřen na zvyšování právního vědomí a trestnou činnost. Na toto téma by měli besedy a přednášky provádět především

policisté, kteří mají zkušenosti s trestnou činností a vyšší právní vědomí jako učitelé. Nižší právní vědomí pedagogů je vhodné řešit školením, nebo na toto téma přizvat odborníky. Dále by se měli při přednáškách více objevovat témata kouření, požívání alkoholu a návykových látek, protože užívání těchto látek je již v tak ranném věku velice intenzivní.

Prevence kriminality na základních školách v Mladé Boleslavi je na velice dobré úrovni. Školy neopomíjejí důležitost prevence. Informace rodičům i žákům předávají včas a dostatečné míře. A to nejen v rámci vyučovacích hodin, třídních schůzek, ale také organizováním přednášek, či besed za účasti ostatních aktérů prevence. O činnosti ostatních aktérů prevence, kteří působí v regionu Mladá Boleslav je důležité děti i rodiče více obeznámit, protože informace jsou poskytovány především kriminálně závadové mládeži, která již nějaké delikventní jednání vykonala, kdy touto činností se snaží odstranit recidivu jejich jednání. Z tohoto důvodu je potřeba do budoucna se zaměřit více i na děti a mládež, která žádné delikventní jednání ještě nevykonala. To je možné samozřejmě pouze vzájemnou spoluprací mezi všemi aktéry prevence kriminality. Nejdůležitější postavení při prevenci má však pořád rodina, která se nejvíce podílí na utváření osobnosti dítěte a jeho chování.

Hlavním principem prevence je hlavně předcházet, než napravovat kriminálně-závadové chování dětí. K tomuto by měla směřovat celá činnost v oblasti prevence. Trestná činnost mládeže je závažným patologickým jevem a jejímu snížení a omezování by se proto měla v budoucnu věnovat ještě větší pozornost.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

1. ČÍRTKOVÁ, L. *Dva pohledy na delikvenci dětí a mladistvích* kriminalistika, Bulletin Národní protidrogové centrály, č. 4, 2004. s. 31-37.
2. DUNOVSKÝ, J. a kol. *Sociální pediatrie*. Vybrané kapitoly. 1.vyd. Praha : Grada Publishing, 1999. 284 s. ISBN 80-7169-254-9.
3. FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie*. Praha : Grada Publishing, 2009. 224 s. ISBN: 978-80-247-2781-3.
4. GEIST, B. *Sociologický slovník*. Praha : Viktoria Publishing, 1992. 647 s. ISBN 80-85605-28-7.
5. CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. 2. upravené a rozšířené vydání. Praha : Ministerstvo vnitra, 1998 s. 122.
6. JEDLIČKA, R. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. Praha : Themis, 2004. 478 s. ISBN 80-7312-038-23.
7. KUČHTA J., VÁLKOVÁ H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2005. 568 s. ISBN 80-7179-813-4.
8. LANGMEIER, J., KREJČÍKOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. 3. vydání. Praha : Grada Publishing, 1998. 344 s. ISBN 80-7169-195-X.
9. MATĚJČEK, Z. *Úloha a možnosti učitele v prevenci rizikového chování mladistvých in: Rizikové chování dospívajících a jeho prevence*. 3. odborný seminář. Praha : Free Teens Press, 2002. 160 s. ISBN 80-902898-2-7.
10. MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha : Portál, 2003. 344 s. ISBN 80-7178-771-X.
11. MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence: situace, východiska, programy*. Praha : Portál, 1998. 309 s. ISBN80-7178-226-2.
12. MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2006, 332 s. ISBN 80-247-1362-4.
13. MIOVSKÝ, M., SKÁCELOVÁ, L., ZAPLETALOVÁ, J. NOVÁK, P *Primární prevence rizikového chování ve školství*. Praha : Sdružení SCAN, Univerzita Karlova v Praze & Togga, 2010. 253 s. ISBN 9788087258477.

14. NIKL, J. *Sociálně patologické jevy u dětí a mládeže se zaměřením na jejich prevenci*. Praha : Policejní akademie ČR, 2000. 100 s. ISBN 80-7251-033-9.
15. NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie. 2. přeprac. vyd.* Praha : ASPI, Publishing, s.r.o., 2004. 452 s. ISBN 80-7357-026-2.
16. NOVOTNÝ, P. *Epidemie delikvence*. Liberec : Dialog, 2006. 64 s. ISBN80-86761-45-2.
17. NOVÝ, I. SURYNEK, A. a kolektiv. *Sociologie pro ekonomy a manažery. 2. přeprac. vyd.* Praha : Grada Publishing, 2006. 288 s. ISBN 80-247-1705-0.
18. PÁNA, L., SOMR, M. *Metodologie a metody výzkumu*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2007. 108 s. ISBN 978-80-86708-52-2.
19. POKORNÝ, V., TELCOVÁ, J., TOMKO, A. *Prevence sociálně patologických jevů: manuál praxe*. Vyd. 3., rozšířené. Brno : Ústav psychologického poradenství a diagnostiky r. s., 2003. 186 s. ISBN 80-8656-804-0.
20. PRŮCHA, Jan ; WALTEROVÁ, Eliška; MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. Praha : Portál, 1995. 292 s. ISBN 80-7178-029-4.
21. POLICEJNÍ PREZIDIUM POLICIE ČR, *Statistiky kriminality*.
22. SURYNEK, A., KOMÁRKOVÁ, R., KAŠPAROVÁ, E. *Základy sociologického výzkumu* Praha : Management Press, 2001. 160 s. ISBN 80-7261-038-4.
23. SVATOŠ, R. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2009. 118 s. ISBN 978-80-86708-81-2.
24. SVATOŠ, R. *Kriminologie ve světle nového trestního zákoníku*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2010. 174 s. ISBN 978-80-86708-21-8.
25. VÁGNEROVÁ M. *Psychologie problémových dětí a mládeže*. 1.vyd. Liberec : Technická univerzita v Liberci, 2000. 125 s. ISBN 80-7083-378-5.
26. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha : Portál, 2000. ISBN 8071783080.
27. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*.3.vyd.. Praha : Portál, 2004. 870 s. ISBN 80-7178-802-3.
28. VEČERKA, K., HOLAS, J., TOMÁŠEK, J., Diblíková, S. - Blatníková,Š. *Mládež v kriminologické perspektivě*. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009. 129 s. ISBN 978-80-7338-079-3.

29. ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. Díl I. Obecná část (třetí upravené vydání). Praha : Policejní akademie české republiky, 1998. 128 s. ISBN 80-85981-87-4.

Legislativní dokumenty

1. Česko. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v úplném znění, Ostrava - Hrabůvka : Sagit a. s., 2009. ISBN 978-80-7208-736-5, s. 3 - 101.
2. Česko. Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, v úplném znění, Ostrava – Hrabůvka : Sagit a. s., 2009. ISBN 978-80-7208-736-5, s. 102 - 249.
3. Česko. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže).

Elektronické zdroje

1. HAVRDOVÁ, E. *Tvorba a realizace projektů prevence kriminality mládeže* [online]. Praha : Centrum pro veřejnou politiku, 2007 [cit. 2012-01-15] dostupný z WWW: <http://prevence.cpvv.cz/images/stories/skoleni_1/skoleni_1new/publikacefinalversion_szkv.pdf>
2. *Katalog sociálních služeb* [online]. Mladá Boleslav : Perfekta print, 2012 [cit. 2012-02-15] dostupný z WWW: <<http://www.kpssmb.cz/katalog/katalog2012.pdf>>
3. *Komunitní plánování sociálních služeb statutárního města Mladá Boleslav* [online]. Mladá Boleslav : Adent, 2007 [cit. 2012-02-15] dostupný z WWW: <<http://www.kpssmb.cz/adresar/info-magistrat-prevence.php>>
4. *Prevence kriminality* [online]. Praha: MVCR [cit. 2012-01-15] dostupný na WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/prevence-19728.aspx?q=Y2hudW09Ng%3D%3D>>.
5. *Prevence kriminality* [online]. Praha: MVCR [2012-01-15] dostupný z WWW: <http://www.mvcr.cz/prevence/ksp/dobra_praxe.html>.
6. *Prevence kriminality* [online]. Praha: MVCR [2012-01-20] dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/system/pojmy/1.1.html>>.
7. *Strategie prevence kriminality na léta 2008-2011* [online]. Praha: MVCR [2012-01-20] dostupný z WWW

<<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2007/prevence/strategie1016/strategie3.pdf>>.

8. *Strategie prevence rizikových projevů chování u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2009–2012.* [online]. Praha : MŠMT 2009 [2012-02-22] dostupný z WWW: <<http://www.odrogach.cz/skola/dokumenty/strategie-prevence-rizikovych-projevu-chovani-u-deti-a-mladeze-v-pusobnosti-resortu-skolstvi-mladeze-a-telovychovy-na-obdobi-2009-2012.html>>.
9. *Typy projektů prevence kriminality* [online]. Praha : MVCR [2012-01-20] dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/ksp/typy-projektu.pdf>>.

SEZNAM TABULEK

- Tab. 1: Kriminalita za období od 1. 1. 2009 do 31. 12. 2009 v ČR*
- Tab. 2: Kriminalita za období od 1. 1. 2009 do 31. 12. 2009 v okrese Mladá Boleslav*
- Tab. 3: Kriminalita za období od 1. 1. 2010 do 31. 12. 2010 v ČR*
- Tab. 4: Kriminalita za období od 1.1.2010 do 31.12.2010 v okrese Mladá Boleslav*
- Tab. 5: Kriminalita za období od 1. 1. 2011 do 31. 12. 2011 v ČR*
- Tab. 6: Kriminalita za období od 1. 1. 2011 do 31. 12. 2011 v okrese Mladá Boleslav*
- Tab. 7: Stav kriminality nezletilých za období 2009 – 2011 v ČR*
- Tab. 8: Stav kriminality nezletilých za období 2009 – 2011 v okrese Mladá Boleslav*
- Tab. 9: Stav kriminality mladistvých za období 2009 – 2011 v ČR*
- Tab. 10: Stav kriminality mladistvých za období 2009 – 2011 v okrese Mladá Boleslav*
- Tab. 11: Charakteristika respondentů (otázky č. 1 až 3)*
- Tab. 12: Páchání trestné činnosti dětmi (otázka č.4)*
- Tab. 13: Páchání trestné činnosti na dětech (otázka č.5)*
- Tab. 14: Využití volného času (otázky č.6 až 7)*
- Tab. 15: Informace a možnosti využívání volného času (otázky č. 8 až 9)*
- Tab.16: Páchání protiprávní činnosti (otázka č. 10)*
- Tab.17: Znalost prevence kriminality (otázka č. 11)*
- Tab. 18: Právní vědomí (otázka č. 12)*
- Tab. 19: Aktéři, formy prevence a účast na preventivních aktivitách (otázka č. 13, 14, a 15)*
- Tab. 20: Způsob, kvalita preventivních opatření a znalost pomoci (otázka č. 16, 17 a 18)*
- Tab. 21: Požadavky na informace z oblasti prevence kriminality a podněty k jejich předání (otázka č. 19, 20)*

PŘÍLOHY

Příloha č.1

DOTAZNÍK

Milí žáci, dostali jste dotazník, který je součástí výzkumu zaměřeného na zjištění, zda preventivní akce, které jsou zaměřeny proti páchání trestné činnosti dětí a mladistvých, jsou poskytovány v Mladé Boleslavi v postačující míře a zda splňují svůj účel.

*Dotazník je **anonymní**, nemusíte uvádět nikde své jméno a ani ho podepisovat. Byla bych ráda, kdybyste ho vypracovali samostatně a odpovídali pravdivě. Odpovědi k otázkám jsou předepsány.*

*Označte **jednu správnou odpověď**, pokud není označeno, že je možné označit více možností.*

Pokud jsou za odpovědi tečky, pak Vás prosím, abyste tuto čitelně dopsali.

1. Kolik ti je let?

13 14 15 16

2. Pohlaví

- a. chlapec
- b. dívka

3. S kým současné době bydlíš?

- a. S rodiči
- b. S jedním z rodičů
- c. U jiné osoby

4. Byl jsi již vyslýchán na Policii ČR pro nějaký skutek, který jsi spáchal?

- a. ano
- b. ne
- c. ano a opakovaně

5. Byl jsi již vyslýchán na Policii ČR pro skutek spáchaný na tvé osobě ?

- a. ano
- b. ne
- c. opakovaně

6. Navštěvuješ zájmový kroužek ?

- a. ano
- b. ne

7. Jakým způsobem trávíš volný čas ?

- a. zájmovou činností
- b. s kamarády
- c. na PC
- d. jinak

8. Je v Mladé Boleslavi dostatek míst kde můžeš trávit volný čas?

- a. ano
- b. ne

9. Kdo tě informoval o možnostech trávení volného času? (více možností)

- a. rodič
- b. škola
- c. sociální pracovník
- d. jiná osoba

10. Které z následujících činností jsi již provedl?

a. Kouřil	ano	ne
b. Požil alkohol	ano	ne
c. Požil drogy	ano	ne
d. Kradl	ano	ne
e. Šikanoval	ano	ne
f. Měl pohlavní styk	ano	ne
g. Poškodil úmyslně cizí majetek	ano	ne
h. Ublížil na zdraví	ano	ne

11. Víš co znamená prevence kriminality?

- a. ano je to
- b. ne

12. **Kterým z následujících pojmů rozumíš co znamenají?** (více možností)

- a. šikana
- b. extremismus
- c. loupež
- d. krádež
- e. pohlavní zneužívání
- f. podvod
- g. ublížení na zdraví
- h. drogy
- i. trestný čin

13. **Kdo tě s výše uvedenými pojmy seznámil?** (více možností)

- a. rodiče
- b. učitelé
- c. sociální pracovníci
- d. policisté
- e. jiné osoby
- f. nikdo

14. **Jakou formou tak činili?** (více možností)

- a. v rámci vyučovací hodiny
- b. nástěnky
- c. přednášky
- d. televize
- e. jinak

15. **Jakých preventivních aktivit jsi se zúčastnil?** (více možností)

- a. besedy
- b. přednášky
- c. návštěva poradenských center
- d. názorné akce
- e. žádných

16. Jaké pro tebe byly tyto preventivní aktivity?

- a. nudné, ale poučné
- b. zajímavé a poučné
- c. zbytečné
- d. nesrozumitelné

17. Jsou informace, které jsi se na nic dozvěděl dostatečné?

- a. ano
- b. ne

18. Víš, na koho se můžeš obrátit s pomocí v případě, že je na tobě páchána trestná činnost?

- a. ano
- b. ne

19. Na která témata bys chtěl získat více informací? (více možností)

- a. podávání a požívání alkoholu
- b. distribuci a požívání drog
- c. kouření
- d. trestné činnosti
- e. chování v dopravě
- f. zvyšování právního vědomí
- g. záškoláctví
- h. šikana
- i. Jiné téma

20. Jakou formou by mělo probíhat předávání těchto informací na základních školách? (více možností)

- a. hry
- b. letáky
- c. besedy
- d. přednášky
- e. promítání filmů
- f. jiný způsob

Děkuji vám za trpělivost při vyplnění dotazníku!!!!